

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПрАТ «ПВНЗ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Кафедра міжнародних відносин, управління та адміністрування

ДО ЗАХИСТУ ДОПУЩЕНА

Зав. кафедрою _____

д.е.н., доцент, Михайлик Д.П.

МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА

ОБЛІК І АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

ст. гр. ОП-211м

_____

С.В.Орішко

Керівник

д.е.н., професор

_____

Я.О. Ізмайлов

Запоріжжя

2023

ПрАТ «ПВНЗ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Кафедра міжнародних відносин, управління та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав. кафедрою _____
д.е.н., доцент Михайлик Д.П.

З А В Д А Н Н Я

НА МАГІСТЕРСЬКУ ДИПЛОМНУ РОБОТУ

Орішко Світлана Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Облік і аналіз грошових потоків страхової компанії

керівник роботи Ізмайлов Ярослав Олексійович д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу «03» жовтня 2022 р. №02-16

2. Строк подання студентом роботи «16» січня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: праці вітчизняних та іноземних фахівців, нормативні документи з регулювання діяльності підприємств, законодавство та регулятивні нормативні акти з торгівельної та господарської діяльності, нормативні акти та звітні документи ПАТ «СК «Країна»

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Визначити економічну сутність грошових потоків, їх оцінки та класифікації;

2. Обґрунтувати характеристики методів управління грошовими потоками;
3. Розглянути облікову політику та організацію обліку грошових потоків;
4. Представити порядок обліку грошових потоків в умовах використання інформаційних технологій;
5. Розглянути порядок обліку грошових розрахунків;
6. Запропонувати заходи по удосконаленню обліку грошових потоків в умовах використання комп'ютерної техніки;
7. Запропонувати заходи по удосконаленню порядку проведення аналізу грошових потоків.

5. Дата видачі завдання 03.09.2022 р.

Керівник магістерської роботи

_____

(підпис)

Ізмайлов Я.О.
(прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання

_____

(підпис)

Орішко С.В.
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Магістерська дипломна робота: 98 сторінок, 12 табл., 9 рис., 54 джерела літератури.

Метою магістерської дипломної роботи є розкриття інформації про ведення обліку, здійснення контролю та аналізу грошових потоків.

Об'єктом дипломної кваліфікаційної роботи є грошові потоки підприємств.

Предметом дипломної кваліфікаційної роботи є теоретичні, методичні та практичні аспекти автоматизації обліку, контролю та аналізу грошових потоків.

Наукова новизна магістерської випускної роботи заключається у розробленні теоретико-практичної бази вдосконалення організації обліку та аналізу грошових потоків, що дуже впливає на прийняття зважених управлінських рішень які дозволять забезпечити ефективність господарської діяльності страхових компаній та збільшити грошові потоки.

Практичний внесок дослідження заключається в тому, що представлені наукові положення і висновки кваліфікаційної випускної роботи дають можливість вдосконалити систему обліку і аналізу грошових потоків страхових компаній в умовах комп'ютеризованого середовища.

ГРОШОВИХ ПОТОКИ; ГРОШОВІ РОЗРАХУНКИ; ОБЛІК; АНАЛІЗ;
СТРАХОВІ КОМПАНІЇ

ПЛАН

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ГРОШОВІ ПОТОКИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	11
1.1. Економічна сутність грошових потоків та їх роль і місце в системі управління підприємствами	11
1.2. Економіко-правовий аналіз діючої нормативної бази та огляд спеціальної літератури щодо грошових потоків підприємств	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	26
2.1. Характеристика бази дослідження та аналіз її основних економічних показників діяльності	26
2.2. Організаційно-інформаційна модель аналізу та контролю грошових потоків та методи їх аналізу і контролю	34
2.3. Ефективні форми та методи організації аналізу та контролю при застосуванні сучасних комп'ютерних технологій	43
РОЗДІЛ 3. ОБЛІК ГРОШОВИХ ПОТОКІВ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СТРАХОВОЮ КОМПАНІЄЮ	55
3.1. Організація та методика фінансового обліку грошових потоків для автоматизованого управління інформаційними ресурсами	55
3.2. Фактографічна інформація в системі грошових потоків та фінансова звітність	65
3.3. Удосконалення організації обліку та формування звітності для ефективного керування операціями з грошовими потоками	76
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	95
ДОДАТКИ	99

ВСТУП

Розвиток України на сучасному етапі характеризується впевненим становленням ринкової економіки та її інтеграцією до системи міжнародних економічних відносин. До розвитку економіки залучаються зовнішні та внутрішні інвестиції, кредити тощо, а це потребує достовірної та неупередженої інформації про фінансовий стан, перспективи розвитку та фінансову стабільність суб'єктів господарювання.

За таких умов діяльність кожного суб'єкта господарювання повинна базуватись на постійному підвищенні рівня використання матеріальних і грошових ресурсів. А для цього важливо добре знати природу грошових ресурсів, розумітися в особливостях їх функціонування, бачити методи найбільш доцільного використання грошових коштів в інтересах ефективного розвитку суспільного виробництва.

В Україні механізм фінансового регулювання діяльності підприємств лише починає формуватися. Тому питання дослідження методологічних та організаційних проблем цього управління надзвичайно актуальні. Ця актуальність визначається ще й тим, що без докорінної зміни механізму фінансового управління підприємствами на ринкових засадах не можна розраховувати на підвищення результативності їх діяльності, ефективне виконання їх функцій, вихід з економічної кризи в цілому.

У структурі управління фінансовою діяльністю підприємств грошові розрахунки та грошові потоки займають особливе місце. Вони зумовлюють стійке фінансове становище, кредитоспроможність, інвестиційну привабливість господарюючих суб'єктів. Саме тому на стан їх аналізу мають звертати увагу як керівники підприємств, так і інші зацікавлені особи.

Принципова роль та особливе місце у регулюванні фінансово-господарської діяльності підприємства належить обліку грошових коштів, їх руху.

Якісний облік і аналіз грошових розрахунків дає змогу розкрити можливі резерви поліпшення ефективності їх використання, показати найпривабливіші можливості для інвестиційних проектів. Важлива роль обліку грошових коштів в механізмі функціонування підприємства зумовлюється ще й тим, що вони виступають необхідною умовою безперервного короткострокового і довгострокового узгодження всіх потоків платежів (надходження і виплати, доходи і витрати) як у середині підприємства, так і у зв'язках із зовнішнім середовищем.

Досить часто має місце така ситуація, що фінансових ресурсів завжди недостатньо. Наявність необхідних грошових коштів для господарської діяльності – результат правильного управління та раціональної організації їх обороту. Раціональна організація управління грошовими коштами проявляється в умінні підтримувати безперервний розвиток виробництва та забезпечувати підприємство необхідними засобами виробництва. А це досягається прийняттям управлінських рішень щодо забезпечення найбільш ефективного обороту грошових коштів між підприємством і зовнішніми та внутрішніми джерелами його фінансування. Тому організація обліку та аналізу потоку грошових коштів є центральним питанням для ефективного управління підприємством.

Ефективне управління грошовими розрахунками підвищує ступінь фінансової та виробничої гнучкості, тому що веде до покращення оперативного управління, особливо, так званої, збалансованості надходжень і витрат грошових коштів, створення надійної бази для оцінки ефективності роботи кожного з підрозділів підприємства, а також його фінансового стану в цілому (особливо при аналізі грошових коштів за сферами діяльності) та можливості швидкого реагування на зміни у ринковому середовищі.

Актуальність дипломної кваліфікаційної роботи полягає в тому, що грошові розрахунки відіграють важливу роль у виробничо-господарській діяльності підприємства. Так, за допомогою грошових розрахунків підприємство в процесі своєї діяльності може закуповувати сировину,

основні засоби, тим самим нарощувати обсяги виробництва продукції (виконання робіт і надання послуг), що в наш час ринкової економіки дуже важливо, розраховуватись з працівниками по оплаті праці і т.д. Але для того, щоб підприємство мало можливість ефективно використовувати наявні у нього грошові кошти, потрібно правильно організувати їх облік, проводити постійний детальний аналіз і здійснювати контроль за надходженням та витрачанням даних активів за допомогою спеціалізованих програмних продуктів.

Метою дипломної роботи є висвітлення обліку, аналізу та контролю грошових потоків за матеріалами страхової компанії ПАТ «СК «Країна».

Виходячи з поставленої мети завдання дипломної роботи полягають у розкритті:

- економічної сутності грошових потоків в процесі грошового обігу, характеристики грошових потоків і нормативно-правового регулювання операцій з ними;

- організації та методики фінансового обліку грошових розрахунків для автоматизованого управління інформаційними ресурсами;

- аналізу та контролю грошових розрахунків.

Об'єктом дипломної кваліфікаційної роботи є грошові потоки підприємств.

Предметом дипломної кваліфікаційної роботи є теоретичні, методичні та практичні аспекти автоматизації обліку, контролю та аналізу грошових потоків.

Базою дослідження для написання кваліфікаційної дипломної роботи є страхова компанія ПАТ «СК «Країна». Дане підприємство займає одне з провідних місць у рейтингу страхових компаній, організувавши цілодобове забезпечення страховою впевненістю своїх клієнтів.

Предметом діяльності страхової компанії є робота із страхування, перестрахування і здійснення діяльності, пов'язаної з формуванням, розміщенням резервів для страхування та їх управлінням. ПАТ «СК «Країна»

здійснює всі види страхування та перестраховання згідно із законодавством України.

Питання теорії та методології використання інформації про грошові потоки висвітлювали у своїх працях дослідники: І.В. Аверчєва, М.Т. Білуха, О.С. Бородкін, Ю.А. Верига, С.Ф. Голов, С.О. Кузнецова, Л.В. Нападовська, В.П. Пантелеєв, С.М. Петренко, М.С. Пушкарь та інші.

Проблемні питання автоматизованого обліку, аналізу та контролю грошових потоків та відображення їх у звітності досліджуються у працях зарубіжних та вітчизняних учених К. Друрі, Ч. Хорнгрена, Дж. Фостера, С.Ф. Голова, В.М. Жука, Л.М. Кіндрацької, Г.Г. Кірейцева, Л.К. Сука, В.П. Пантелеєва, В. Пархоменко, В.О. Шевчука та інших.

Практична значимість роботи полягає у можливості провести поглиблений аналіз грошових коштів підприємства в процесі виробничого-господарської діяльності, що сприятиме зростанню фінансових показників і дасть більш повну інформацію про грошові потоки бази дослідження.

Наукова новизна роботи полягає у розроблених рекомендаціях та пропозиціях щодо вдосконалення методики бухгалтерського обліку, аналізу та контролю грошових потоків на підприємствах страхової галузі в умовах застосування інформаційних технологій.

Основні результати роботи, характеризуються наступними теоретичними та практичними положеннями:

- висвітлено економічну сутність та характеристику грошових розрахунків;
- виконано економічний аналіз та огляд нормативно-правової бази літератури;
- досліджено стан страхової галузі та базового підприємства, проаналізовано його основні показники.

Випускна кваліфікаційна робота має вступ, 3 розділи, висновки, списку використаних джерел та додатків. Список літератури налічує 54 найменування. Дана робота містить 18 таблиць та 13 рисунків.

Для написання дипломної кваліфікаційної роботи було використано законодавчо-нормативні акти, навчальну літературу, матеріали періодичних друкованих видань, вихідні дані, використані для аналітичних розрахунків (первинні документи, облікові реєстри та форми звітності базового підприємства) тощо.

РОЗДІЛ 1

ГРОШОВІ ПОТОКИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1. Економічна сутність грошових потоків та їх роль і місце в системі управління підприємствами

В умовах ринкової економіки безперервний грошовий обіг всередині окремого підприємства і в масштабах економіки в цілому є об'єктивною умовою його життєдіяльності. Складовою цієї торгівлі є грошові надходження та касові витрати суб'єктів господарювання. «Грошовий потік відображає взаємовідносини між учасниками процесу виробництва, розподілу та споживання, а тому має самостійний вплив на хід і результати виробничо-господарської діяльності підприємства» [23, с. 79].

Грошовий обіг пропонується шляхом готівкових розрахунків. Бухгалтерський облік є одним із найпоширеніших явищ у господарському житті будь-якого підприємства. Здійснюючи безперервний виробничий процес, кожне підприємство, з одного боку, безперервно імпортує сировину, матеріали, паливо, тару і товари, а з іншого боку, постійно реалізує готову продукцію, що виготовляється або купується [22, с. 33].

Таким чином, рахунки між установами та організаціями є однією з необхідних ланок розширеного відтворення. Вони опосередковують розподіл і перерозподіл суспільного продукту, перетворення його з товарної форми в грошову і назад, що пов'язано зі зміною форм власності. Розрахунки проводяться на економічних засадах кругообігу засобів у процесі виробництва і є загальним визнанням того, що продукція виробництва користується попитом у споживачів.

Грошові розрахунки, які здійснюються під час господарської діяльності підприємства, мають важливу роль при практичній реалізації функцій господарювання, охоплюють відносини які стосуються грошей, результатів, капіталу, доходів в процесі кругообігу їх вартості і виражених у формі різних

грошових потоків. Грошові розрахунки сприяють неперервності процесу відтворення на підприємстві, виникаючи на початковій і на кінцевій стадіях обігу товарів. Важливу роль вони відіграють і в прискоренні обіговості оборотних коштів. Під час здійснення грошових розрахунків проявляється платоспроможність підприємства, виконання ним своїх фінансових зобов'язань, що свідчить про його фінансовий стан, ефективність та рентабельність господарської діяльності [22, с. 67].

Система розрахунків і платежів в синергії створює оборот грошових ресурсів, що включає процеси розподілу та обміну (рис. 1.1).

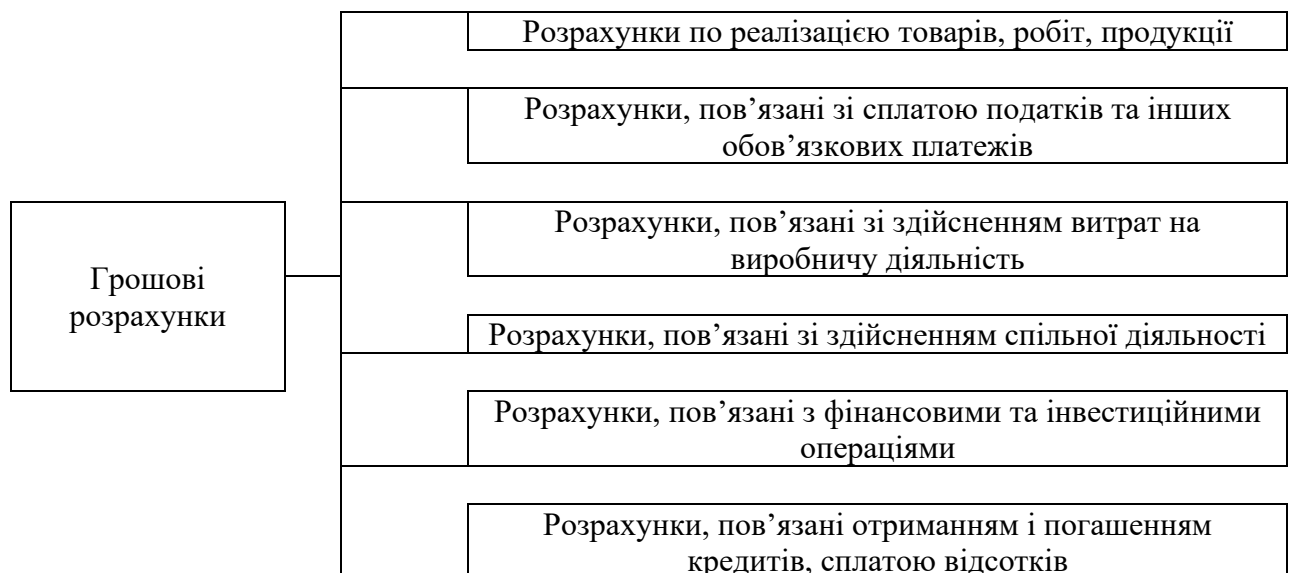

Рис. 1.1. Види грошових розрахунків

Джерело: Самостійна розробка автора

«Розрізняють активні кошти, що беруть участь в обороті, і пасивні (кошти на рахунках суб'єктів господарювання, громадських організацій, кошти населення, інші фонди накопичення і зберігання), що є лише потенційним платіжним засобом. Отже, маса грошей, яка перебуває в обороті, завжди буде меншою за загальну кількість грошей на суму грошових фондів накопичення і зберігання. Останні постійно залучаються в активний грошовий оборот» [1, с. 35].

Грошові розрахунки здійснюються за такими формами:

- готівковою;
- безготівковою;
- товарною (бартерною).

Грошові розрахунки - це сукупність матеріальних цінностей у формі грошових коштів, які знаходяться в розпорядженні підприємства для забезпечення його поточної фінансово-господарської діяльності.

Безготівкові розрахунки - це готівкові розрахунки, що здійснюються за допомогою банківських записів, коли кошти списуються з рахунка платника та перераховуються на рахунок одержувача коштів. Основним способом здійснення розрахунків між будь-якими контрагентами є грошовий переказ [3, с. 241].

Переказ грошей – рух певної суми грошей з метою їх зарахування на рахунок отримувача або видачі йому в готівковій формі. Він може здійснюватись трьома способами: попередня оплата, авансовий платіж, післяплата.

Розрахунки між підприємствами та організаціями зазвичай здійснюються шляхом перерахування коштів з банківського рахунку однієї організації на відповідний рахунок іншої організації без залучення готівки. Це виключає використання готівки на рахунок та відповідні витрати на безпеку та транспортування, але не виключає використання самих готівки в операціях на рахунок [48, с. 396].

Залежно від географічного розташування установи (покупця-продавця) та банківських установ, де вона надає послуги, безготівковий розрахунок поділяється на місцевий, дистанційний і міжнародний [39, с. 24].

Таким чином, безготівкові кошти підприємств перетворюються в готівку при перерахуванні заробітної плати працівникам. Вони обмінюють зарплату, отриману в бізнесі та на домашніх підприємствах, на товари та послуги. Після цього дохід, що надійшов у фонд компаній, знову зараховується на їх поточні рахунки, а потім перераховується в безготівковій

формі[1, с. 36].

Ефективність роботи економіки залежить від організації грошових розрахунків, що ґрунтується на системі принципів. Немає єдиної думки щодо їх кількісного значення.

Принципи організації грошових розрахунків запропоновані авторами :

- зберігання грошових коштів на рахунках у банку обов'язковим;
- вільний вибір банківських установ для відкриття поточного рахунку;
- вільний вибір оплати та способів оплати
- зняття коштів від імені власника рахунку
- сплата в межах наявних на рахунку коштів
- дотримання встановлених законодавством правил [16, с. 12].

З точки зору фінансів підприємства будь-які грошові розрахунки здійснюються за допомогою грошових потоків. На сьогодні, на жаль, не існує єдиної думки стосовно трактування поняття «грошовий потік».

На думку Лахтіонової Л.А. [27, с. 252] сутність грошового потоку може визначатися як міра ліквідності підприємства.

Благодатін А.А. з авторським колективом, грошовий потік визначають як потік готівки в трьох виділених трактуваннях, які практично є досить подібними між собою і зводяться до коштів, що надійшли і сплачені.

Як потік готівки або просто готівку під грошовим потоком розуміє Балабанов І.Т. Це визначення, як і попереднє, є найбільш близьким до суті грошового потоку.

Як чисті грошові кошти, що надходять на фірму (чи витрачаються нею) визначає грошові потоки Брігхем Є. Такої ж думки притримуються Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С., але це визначення не можна вважати повним, оскільки треба пам'ятати, що грошові потоки підприємства формуються не лише за рахунок грошових коштів, але й їх еквівалентів, про які у визначенні не згадується.

Так, Е. Нікбахт дає спрощене визначення грошового потоку як «вимірювання ліквідності компанії», що складається з «чистого доходу та

негрошових витрат, таких як амортизація». Дане тлумачення грошового потоку розкриває, з одного боку, його сутність, а з іншого — основні складові.

1.2. Економіко-правовий аналіз діючої нормативної бази та огляд спеціальної літератури щодо грошових потоків підприємств

Законність ведення касових операцій регулюється чинним законодавством України та визначається на підставі нормативно-правових документів. Документи законодавства, що регулюють рух грошових коштів схематично можна відобразити у вигляді чотирирівневої ієрархічної таблиці (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Система нормативно-правового регулювання обліку грошових коштів

1 рівень – Міжнародні нормативно - правові акти					
МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів»		МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»		МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції»	
2 рівень – Національні нормативно – правові документи					
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Закон України «Про банки і банківську діяльність»	Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»	Податковий кодекс	Закон України «Про Національний банк України»	Господарський кодекс
3 рівень – Підзаконні нормативно – правові акти					
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 22 «Вплив інфляції»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 21 «Вплив змін валютних курсів»	
4 рівень – Інструкції, положення державного рівня					
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні	Інструкція №146 «Про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті»	Постанова Правління Національного банку України «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою»	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності	Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, коштів і документів та розрахунків

Джерело: Самостійна розробка автора

Система розрахунків є системою організації та регулювання платежів за грошовими вимогами і зобов'язаннями. Основним призначенням розрахунків є обслуговування грошового обороту (платіжного обороту). Розрахунки можуть приймати як готівкову, так і безготівкову форму.

Питання здійснення грошових розрахунків за товари, роботи, послуги є досить складним, має багато особливостей, вимагає знання норм законодавства, адже виникають нетипові операції, пов'язані з відображенням форм грошових розрахунків в системі бухгалтерського обліку. У зв'язку з цим дослідження основних аспектів бухгалтерського обліку грошових розрахунків є необхідним.

Ефективне управління грошовими розрахунками неможливе без подальшого вдосконалення методичних та організаційних аспектів бухгалтерського обліку, оскільки його дані є не тільки інформаційною базою прийняття управлінських рішень, але й базою для здійснення господарського контролю та економічного аналізу. Вищезазначене набуває особливої актуальності у зв'язку з потребою здійснення грошових розрахунків для прискорення темпів розвитку підприємств та економіки в цілому.

Підставою для вирішення ряду практичних завдань є теоретична база, тому, перш за все, необхідно визначити складові елементи фінансового ринку та місце в них грошових розрахунків.

Зазначимо, що підходи до виділення класифікаційних ознак, за якими визначено складові фінансового ринку не єдині. Проте аналіз наукових праць дозволив встановити єдність поглядів дослідників на виділення складових фінансового ринку за сегментами.

На основі дослідження підходів до класифікації грошових розрахунків підприємства для цілей бухгалтерського обліку запропоновано їх розглядати за наступними ознаками:

- за формою здійснення (в готівковій, в безготівковій);
- за способами використання (при експортних операціях, при імпортних операціях);

- за ризиком (ризик експортера, ризик імпортера);
- за формою (традиційні, специфічні);
- за забезпеченням (забезпечені, незабезпечені).

Як бачимо, різні підходи до класифікації грошових розрахунків викликають подальшу необхідність детальнішого вивчення та узгодження форм розрахунків, оскільки виникає питання, які з представлених форм розрахунків слід визнавати грошовими? Слід вказати на те, що частина авторів із представлених видів грошових розрахунків не вважають ті чи інші форми – формами грошових розрахунків, а визначають їх як метод, спосіб, засіб, формою платежу чи платіжним інструментом.

Ще однією популярною формою розрахунків є інкасо, за якого на відміну від акредитивної форми банки не беруть на себе зобов'язань здійснити платіж [29]. Слід зазначити, що більша половина вчених виділяють інкасову форму розрахунків, але тільки частина з них пропонує класифікувати та деталізувати її, зокрема залежно від типу, залежно від виду зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів.

Як зазначають науковці, то слід класифікувати вексель залежно від форми грошового зобов'язання та в залежності до територіальної ознаки. А от щодо класифікації чеків, то жоден з розглянутих авторів не пропонує класифікувати чеки за ознаками, тобто вчені розглядають різні їх види, але не пропонують їх згрупувати для об'єднання в одну сукупність. Так, науковці визначають чеки: іменні, ордерні, на пред'явника, банківські, фірмові, єврочеки, подорожні (дорожні, туристичні), але не надають їм єдиної класифікаційної ознаки.

Слід відзначити, що торгівля і банківська практика, виділяють 4 основні форми розрахунків:

- авансовий платіж,
- інкасо,
- акредитив,
- відкритий рахунок.

Включення в цю класифікацію розрахунків з допомогою чеків, банківських переказів і векселів вважається недоцільним. Дані платіжні інструменти швидше являються способами платежу, за допомогою яких проходить реалізація основних розрахункових форм.

Необхідність ефективної реалізації грошових розрахунків підприємства шляхом акредитиву зумовили виокремлення специфічних її елементів, до яких ми відносимо нормативно-правове регулювання, сукупність мотивів і стимулів, методів, засобів, суб'єктів, принципів та функцій, за допомогою яких забезпечується досягнення цілей безпеки та вирішення поставлених завдань.

Об'єднання наведених складових у певну організовану систему дозволяє чітко розставити акценти на векторах діяльності підприємства, що потребують підсиленої уваги з боку управлінського персоналу суб'єкта господарювання.

Взаємодія елементів забезпечення системи грошових розрахунків підприємства покликана організаційно оформити взаємодії підприємства із суб'єктами зовнішнього середовища. Результатом функціонування цього механізму є організація та проведення вчасних розрахункових операцій з національними та іноземними партнерами підприємства, вибір необхідної форми грошових розрахунків та зосередити увагу в ньому на дійсно важливих для підприємства партнерах.

Отже, при проведенні дослідження нами проаналізовані підходи до визначення функціональних складових системи грошових розрахунків підприємства. На основі наукового підходу до побудови систем виділено ознаки системи грошових розрахунків підприємства. Конкретизовано елементи системи грошових розрахунків підприємства (об'єкт, предмет, суб'єкт, завдання, функції, нормативне забезпечення) та місце акредитивної форми розрахунків у ній). Це, в свою чергу, дозволило систематизувати усі елементи в єдину систему, що дозволяє організаційно структурувати

взаємодії підприємства із суб'єктами зовнішнього середовища, тим самим забезпечуючи найкращий вибір оптимальної форми розрахунків.

Серед негативних факторів, які перешкоджають веденню бізнесу зазначено:

- інфляцію;
- корупцію;
- політичну нестабільність;
- високі податкові ставки;
- складність податкового законодавства;
- нестабільність урядів;
- ускладнений доступ до фінансів;
- неефективну державну бюрократію,
- регулювання валютного ринку та ін.

Керівники українських підприємств більшою мірою, занепокоєні доступом до фінансування, інфляцією та валютним регулюванням. У той самий час проблеми неефективності роботи чиновників, нестабільності місцевої та державної влади, регіональної митної політики вони вважають найменш гострими.

Основними факторами, які впливають на реалізацію принципів грошових розрахунків, є питання, пов'язані із функціонуванням валютного та фінансового ринку. Тому, питання валютного контролю грошових розрахунків та встановлення його впливу на організаційні особливості облікового відображення таких операцій є актуальним в умовах інформаційного забезпечення управлінського персоналу підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

При розгляді організації грошових розрахунків в теоретичному аспекті необхідно з'ясувати значення самого терміну «організація» з позиції бухгалтерського обліку. В літературі слово «організація» використовують як синонім до слів «структура», «система», «управління». Зазначимо, в економічних науках не існує визначення організації грошових розрахунків та

часто відбувається зміщення понять системи, форми і організації грошових розрахунків, в ці поняття вкладається різний зміст.

Проте для визначення специфіки організації обліку грошових розрахунків, зокрема і акредитивів, необхідним є розкриття особливостей її особливостей на різних рівнях – державному рівні та рівні суб'єкта господарювання. Що стосується останнього, то специфіка визначається через формування облікової політики підприємства, а щодо державного рівня, то необхідним є встановлення державного регулювання грошових розрахунків.

На сучасному етапі міжнародні розрахунки є об'єктом державного регулювання, яке здійснюється за кількома напрямками. Держава впливає на систему розрахунків, оскільки нерідко сама бере в них участь; законодавчо регламентує, періодично вводячи певні валютні обмеження, створюючи органи валютного контролю; впливає на розрахунки через систему грошових організацій.

Для обґрунтування організаційних складових грошових розрахунків принципове значення має правильне визначення принципів її організації – основних нормативних положень, якими слід керуватися, щоб розрахунки максимально сприяли прискоренню господарського обороту.

основними функціями валютного контролю є:

- 1) контроль за відповідністю валютних операцій чинному законодавству, наявністю необхідних ліцензій;
- 2) перевірка обґрунтованості платежів в іноземній валюті резидентами і нерезидентами;
- 3) перевірка повноти і об'єктивності обліку та звітності за операціями резидентів і нерезидентів.

Отже, виходячи з цього визначимо, що головною метою валютного контролю є забезпечення дотримання валютного законодавства у сфері здійснення валютних операцій, які виступають його об'єктом. Нормативне закріплення мети валютного контролю дозволить більш чітко відмежувати

цей вид діяльності від схожих видів контрольної діяльності, предмет яких може перетинатися з валютним контролем.

Облікова інформація передається в просторі і в часі. В зв'язку з цим виникає необхідність фіксувати та зберігати відомості, отримані за допомогою спостереження і вимірювання. Тому, наступною стадією є реєстрація, яка полягає у фіксації даних про кількісні і якісні характеристики фактів і явищ господарської діяльності підприємства, тобто результатів спостереження та вимірювання.

Реєстрація здійснюється шляхом запису даних на папері або за допомогою технічних засобів. Це необхідно для довгострокового збереження та документального підтвердження фактів господарського життя.

На цьому етапі дані про міжнародні розрахунки зазначаються в договорах, в платіжних документах тощо.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

2.1. Характеристика бази дослідження та аналіз її основних економічних показників діяльності

Для покращення функціонування галузі страхування необхідне удосконалення обробки інформації у страхових компаніях.

Базою для написання випускної кваліфікованої роботи (ВКР) було обрано ПАТ «СК «Країна», яке діє на підставі: Закону України «Про підприємництво», Закону України «Про страхування», Статуту, що дає дозвіл на право ведення страхової діяльності і містить прізвища осіб, які уповноважені діяти від імені підприємства, мають право підписувати юридичні документи (на підприємстві ПАТ «СК «Країна» такими особами є Голова Правління та Заступники Голови Правління). Керівництво підприємством здійснює Голова Правління, який згідно до Статуту може виступати від імені підприємства без довіреності.

Відповідно до Статуту ПАТ «СК «Країна» метою діяльності є одержання прибутку від господарської діяльності в інтересах акціонерів шляхом надання послуг з усіх видів страхового захисту майнових інтересів фізичних та юридичних осіб та здійснення фінансової діяльності в межах, визначених законодавством та вказаним Статутом.

Предметом діяльності страхової компанії є страхова, перестрахова і фінансова діяльність юридичних та фізичних осіб.

Робота кожної адміністративної ланки представлена в Організаційній структурі ПАТ «СК «Країна». З даного документу випливає, що найбільше адміністративних прав належить Наглядовій Раді, якій звітує як Голова Правління, так і внутрішній аудитор підприємства, який перевіряє правильність роботи кожного підрозділу.

За виконанням правильності роботи бухгалтерії та інших підрозділів наглядають Заступники Голови Правління, а потім доповідають Голові

Правління про ситуацію в цілому по підприємству.

Бухгалтерський облік страхової компанії здійснюється працівниками бухгалтерії на чолі із головним бухгалтером відповідно до законодавства України та Наказу про облікову політику. У вищезазначеному Наказі описана організація бухгалтерського обліку, де вказано, що він ведеться централізованою бухгалтерією:

- забезпечення бухгалтерського обліку в Компанії доручене управлінню бухгалтерського обліку на чолі з головним бухгалтером, який підпорядкований Заступнику Голови Правління з фінансів та економіки;
- для цілей обліку на підприємствах застосовується журнально-ордерна система з елементами комп'ютерної програми «Універсал» та «ІС ПРО»;
- розрахунки зі страхувальниками за договорами страхування вести виключно в безготівковій формі тощо.

ПАТ «СК «Країна» використовує виключно МСФЗ, які опубліковані на офіційному сайті Міністерства фінансів України.

Основні економічні показники діяльності ПАТ «СК «Країна» за 2018 – 2020 роки представлені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні економічні показники діяльності
ПАТ «Страхова компанія «Країна» за 2018–2020 роки

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	84 985	84 985	84 985
Чисті зароблені страхові премії, тис. грн.	131 275	117 508	182 939
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт і послуг), тис. грн.	24 600	24 905	45 450
Чисті понесені збитки за страховими виплатами, тис. грн.	50 123	94 711	96 394
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	2 225	7 742	-10 618
Фонд оплати праці, тис. грн.	8 583	6 997	8 961
Середньооблікова чисельність працюючих, осіб	312	312	302
Середньомісячна заробітна плата працівників, грн.	2 292,47	1 868,86	2 472,68
Первинна вартість основних засобів, тис. грн.	7 198	7 248	7 794
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	1 338	1 332	1 973
Залишки грошових коштів, тис. грн.	58 946	58 302	66 871

Із таблиці 2.2 можливо здійснити такі висновки:

– збільшення собівартості наданих послуг на 20 850 тис. грн. є одним з факторів, який призвів до збільшення суми чистих понесених збитків за страховими виплатами у 2020 році проти 2018 року на 46 271 тис. грн., у порівнянні з 2019 роком – ситуація залишилася майже незмінною;

– збільшення суми чистих зароблених страхових премій на 51 664 тис. грн. у 2018 році та 65 431 тис. грн. у 2019 році пов'язано із збільшенням числа замовників послуг компанії, а отже і обсягів наданих послуг; разом з тим, зменшилась дебіторська заборгованість покупців. Це характеризує, з одного боку, підвищення рівня платоспроможності покупців, або співпрацю лише з платоспроможними покупцями, а з другого боку – про достатній рівень контролю з боку ПАТ «СК «Країна» за своєчасною оплатою поставленої продукції;

Таблиця 2.2

Аналіз основних економічних показників діяльності
ПАТ «Страхова компанія «Країна» за 2018–2020 роки

Показники	Абсолютне відхилення		Темп зростання	
	(20-18), + (-)	(20-19), + (-)	(20/18), %	(20/19), %
Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	0	0	100	100
Чисті зароблені страхові премії, тис. грн.	51 664	65 431	139,36	155,68
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт і послуг), тис. грн.	20 850	20 545	184,76	182,49
Чисті понесені збитки за страховими виплатами, тис. грн.	46 271	1 683	192,31	101,78
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-12 843	-18 360	-477,21	-137,15
Фонд оплати праці, тис. грн.	378	1 964	104,40	128,07
Середньооблікова чисельність працюючих, осіб	-10	-10	96,79	96,79
Середньомісячна заробітна плата працівників, грн.	180,21	603,82	107,86	132,31
Первинна вартість основних засобів, тис. грн.	596	546	108,28	107,53
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	635	641	147,46	148,12
Залишки грошових коштів, тис. грн.	7 925	8 569	113,44	114,70

– збільшення залишкової вартості основних засобів на 635 тис. грн. у 2018 році та 641 тис. грн. у 2019 році пов'язано із зменшенням суми нарахованого зносу на 635 тис. грн. та 641 тис. грн.;

– збільшення залишків грошових коштів на 7 925 тис. грн. у 2018 році та 8569 тисяч грн. 2019 пов'язано із неправильним використанням оборотних активів – за рахунок ресурсів, що залишилися, можна було погасити деяку частину кредиторської заборгованості або просто пустити ці кошти в оборот.

Негативним є те, що чисті понесені збитки за страховими виплатами великою мірою вплинули на чистий фінансовий результат підприємства, що зробило його у 2020 році збитковим.

Проаналізуємо більш детально фінансово-господарський стан суб'єкта господарювання та причини, які на нього вплинули у 2020 році. Даний аналіз проведемо по етапах.

I етап: оцінимо структуру активів та пасивів ПАТ «СК «Країна» за 2018–2020 роки та проаналізуємо структуру джерел фінансування даного підприємства.

Структура активів ПАТ «СК «Країна» за 2018–2020 роки представлена у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Структура активів

ПАТ «Страхова компанія «Країна» за 2018–2020 роки

Активи	Тис. грн.			Структура активів, %		
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020
1	2	3	4	5	6	7
Розділ I. Необоротні активи	-	-	-	-	-	-
Нематеріальні активи	785	433	352	0,34	0,20	0,19
Основні засоби	1 338	1 332	1 973	0,58	0,62	1,04
Довгострокові фінансові інвестиції	17 703	17 705	17 705	7,73	8,27	9,36
Інші необоротні активи	14 090	13 580	16 146	6,14	6,34	8,53
<i>Разом, необоротні активи</i>	<i>33 916</i>	<i>33 050</i>	<i>36 176</i>	<i>14,79</i>	<i>15,43</i>	<i>19,12</i>
Розділ II. Оборотні активи	-	-	-	-	-	-
Запаси	283	268	372	0,12	0,13	0,20

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	16 731	7 571	5 279	7,30	3,54	2,79
Дебіторська заборгованість у розрахунках	9 069	5 532	5 149	3,95	2,58	2,72
Поточні фінансові інвестиції	66 106	95 966	74 095	28,83	44,81	39,16
Грошові кошти	58 946	58 302	66 871	25,71	27,23	35,34
Інші оборотні активи	44 258	13 452	1 267	19,30	6,28	0,67
<i>Разом, оборотні активи</i>	<i>195 393</i>	<i>181 091</i>	<i>153 033</i>	<i>85,21</i>	<i>84,57</i>	<i>80,88</i>
Розділ III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-	-	-	-	-	-
Баланс	229 309	214 141	189 209	100	100	100

Проаналізувавши структуру активів ПАТ «СК «Країна» за 2018 – 2020 роки, видно, що в цілому вона відповідає структурі підприємства страхової галузі, оскільки частка оборотних активів перевищує частку необоротних. У 2018 році частка оборотних активів становила 85,21 %, з них 28,83 % припадає на поточні фінансові інвестиції, що свідчить про ефективну фінансову політику. За 2019 – 2020 роки частка оборотних активів зменшилася, але незначною мірою.

Структура пасивів ПАТ «СК «Країна» за 2018–2020 роки представлена у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Структура пасивів

ПАТ «Страхова компанія «Країна» за 2018–2020 роки

Пасиви	Тис. грн.			Структура пасивів, %		
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020
1	2	3	4	5	6	7
Розділ I. Власний капітал	-	-	-	-	-	-
Капітал та резерви	89 158	91 383	99 125	38,88	42,67	52,39
Нерозподілений прибуток	2 225	7 742	-10 618	0,97	3,62	-5,61
Інший власний капітал	9 102	13 831	17 128	3,97	6,46	9,05
<i>Разом, власний капітал</i>	<i>100 485</i>	<i>112 956</i>	<i>105 635</i>	<i>43,82</i>	<i>52,75</i>	<i>55,83</i>
Розділ II. Довгострокові зобов'язання	124 838	87 706	70 829	54,44	40,96	37,43
Розділ III. Поточні зобов'язання	-	-	-	-	-	-
Кредиторська заборгованість за товари роботи послуги	121	66	134	0,05	0,03	0,07
Кредиторська заборгованість в	2 482	10 433	2 259	1,08	4,87	1,20

розрахунках						
Інші короткострокові зобов'язання	1 383	2 980	10 352	0,61	1,39	5,47
<i>Разом, поточні зобов'язання</i>	<i>3 986</i>	<i>13 479</i>	<i>12 745</i>	<i>1,74</i>	<i>6,29</i>	<i>6,74</i>
Баланс	229 309	214 141	189 209	100	100	100

Проаналізувавши структуру пасивів ПАТ «СК «Країна» за 2018 – 2020 роки, видно, що вона є стабільною протягом трьох років, оскільки власний капітал підприємства повністю покриває вартість необоротних активів. Це свідчить про високу фін стійкість досліджуваного об'єкта. У 2018 році частка власного капіталу становила 43,82 %; за 2019 – 2020 роки вона зросла 55,83 %, що свідчить про менше використання залучених джерел.

II етап: проаналізуємо структури доходів, витрат і фінансових результатів обраного підприємства (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Структура доходів, витрат і фінансових результатів
ПАТ «Страхова компанія «Країна» за 2018–2020 роки**

Показники	2018		2019		2020	
	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7
I. Структура доходів						
Дохід від основної діяльності	131 275	62,17	117 508	47,32	182 939	52,68
Інший операційний дохід	3 330	1,58	42 968	17,30	29 182	8,40
Дохід від фінансової діяльності	1 370	0,65	2 975	1,20	3 484	1,00
Інші доходи	75 164	35,60	84 872	34,18	131 630	37,92
<i>Разом, доходів</i>	<i>211 139</i>	<i>100%</i>	<i>248 323</i>	<i>100%</i>	<i>347 235</i>	<i>100%</i>
II. Структура витрат						
Собівартість реалізованої продукції	24 600	11,78	24 905	10,35	45 450	12,70
Адміністративні витрати	4 910	2,35	4 129	1,72	4 728	1,32
Збутові витрати	29 312	14,03	26 250	10,91	41 554	11,61
Інші операційні витрати	1 910	0,91	2 847	1,18	8 554	2,39
Фінансові витрати	-	-	-	-	-	-
Інші витрати	75 035	35,92	75 967	31,58	156 718	43,79
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	50 123	23,99	94 711	39,37	96 394	26,94
Витрати від зміни інших страхових резервів	18 634	8,92	7 522	3,13	-	-

Податок на прибуток	4 390	2,10	4 250	1,76	4 455	1,25
<i>Разом, витрат</i>	<i>208 914</i>	<i>100%</i>	<i>240 581</i>	<i>100%</i>	<i>357 853</i>	<i>100%</i>
III. Фінансові результати						
Фінансові результати від основної діяльності	72 453	3 256,31	62 224	803,72	91 207	858,98
Фінансові результати від іншої операційної діяльності	1 420	63,82	40 121	518,23	20 628	194,27
Фінансові результати від фінансової діяльності	1 370	61,57	2 975	38,43	3 484	32,81
Фінансові результати від іншої діяльності	(68 628)	(3 084,40)	(93 328)	(1 205,48)	(121 482)	(1 144,11)
Податок на прибуток	(4 390)	(197,30)	(4 250)	54,90	(4 455)	(41,95)
Чистий прибуток (збиток)	2 225	100%	7 742	100%	(10 618)	100%
Валовий прибуток	56 552	-	(2 108)	-	41 095	-
Фінансовий результат від операційної діяльності	5 116	-	112	-	19 701	-

Проаналізувавши структуру доходів ПАТ «СК «Країна» за 2018 – 2020 роки, видно, що вона відповідала типовій структурі доходів спеціалізованого підприємства, оскільки переважна частка доходів (62,17 %, 47,32 % та 52,68 %) отримана продажу продукції. Решта доходів (інший дохід, доходи від фінансової діяльності та інші доходи) мають невелику питому вагу. В цілому структура доходів стабільна і вказує на зосередженість підприємства на своїй основній діяльності.

Структура витрат ПАТ «СК «Країна» за 2018 – 2020 роки не відповідала характеристиці підприємства як спеціалізованого, оскільки питома вага витрат, пов'язаних із основною діяльністю, була незначною (11,78 %, 10,35 % та 12,70 %). Основна частина витрат припадала на інші витрати та чисті понесені збитки за страховими виплатами.

Щодо фінансових результатів ПАТ «СК «Країна», то в 2018 – 2019 роках вони були як на високому рівні (фінансові результати від основної діяльності, фінансові результати від іншої операційної та фінансової діяльності), так і на низькому (фінансові результати від іншої діяльності), що в поєднанні призвели до прибутку. У 2020 році фінансові результати від основної та фінансової діяльності майже не змінилися. Фінансові результати від іншої операційної діяльності зменшилися майже в 2 рази, а фінансові

результати від іншої діяльності збільшилися незначною мірою і призвели до збитку.

III етап: розрахуємо основні показники платоспроможності підприємства (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Основні показники платоспроможності
ПАТ «Страхова компанія «Країна» за 2018–2020 роки

Показники платоспроможності	Значення коефіцієнтів			Абсолютне відхилення, +/-	
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	18/20	19/20
Кпокриття	49,02	13,44	12,01	-37,01	-1,43
Кшв.лікв	48,95	13,42	11,98	-36,97	-1,44
Кабс.лікв	31,37	11,45	11,06	-20,31	-0,39

Проаналізувавши основні показники платоспроможності, ми можемо сказати, що ПАТ «СК «Країна» за 2018 – 2020 роки має високий рівень платоспроможності у всіх трьох аспектах, так як всі показники більше 1. Як ми бачимо з таблиці 1.8 за звітний рік показники знизилися через економічну ситуацію в країні, але досі залишаються на високому рівні.

IV етап: розрахуємо основні показники рентабельності базового підприємства за 2018 – 2020 роки (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Основні показники рентабельності
ПАТ «Страхова компанія «Країна» за 2018–2020 роки

Показники рентабельності	Значення коефіцієнтів			Абсолютне відхилення, +/-	
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	18/20	19/20
Рентабельність продажу	0,04	≈0	0,11	0,07	≈0,11
Рентабельність активів	0,01	0,04	-0,06	-0,07	-0,10
Рентабельність ВК	0,02	0,07	-0,10	-0,12	-0,17

Проаналізувавши основні показники рентабельності ПАТ «СК «Країна» за 2018 – 2020 роки, видно, що вони були як позитивними, так і негативними. У 2018 – 2019 роках показники

рентабельності мали позитивні значення, які свідчать, що підприємство ефективно вело поточну діяльність. У 2020 році додатне значення було лише у показника рентабельності продажу, показники рентабельності активів та власного капіталу набули від'ємних значень, що в цілому свідчить про погіршення результатів діяльності і її меншу ефективність.

2.2. Організаційно-інформаційна модель аналізу та контролю грошових потоків та методи їх аналізу і контролю

Як зазначалося у Розділі 1, будь-які грошові розрахунки здійснюються за допомогою грошових потоків, тому доцільно буде розглянути організаційно-інформаційну модель аналізу грошових потоків страхової галузі, до якої належить базове підприємство.

Аналіз та контроль грошових потоків підприємств страхової галузі дозволить встановити обсяги та достатність формування потоків грошей за видами та джерелами, напрями та ефективність їх використання, рівень збалансованості та синхронності, виявити особливості та тенденції грошових потоків для надання оцінки рівня управління ними та побудови адекватних планових показників.

Аналіз управління грошовими потоками на ПАТ «СК «Країна» вимагає побудови відповідної організаційно-інформаційної моделі.

Як відомо, для прийняття будь-яких управлінських рішень необхідним елементом є інформаційна база, що дозволяє поєднати знання стосовно предмету дослідження і забезпечити ефективне здійснення аналізу, планування та контролю.

Ефективність управління грошовими потоками першочергово залежить від достатності та якості інформаційного підґрунтя аналізу та використання його результатів.

Інформаційне забезпечення управління грошовими потоками підприємства повинно відповідати вимогам достовірності, повноти, простоти

у використанні, адаптованості, оперативності, порівнянності, безперервності, доступності.

При здійсненні аналізу грошових потоків необхідно дотримуватися таких принципів як:

- коректності – полягає у розробці і використанні аналітичних показників певного змісту, доцільного з точки зору аналізу грошових потоків та правильності їх розрахунку при цьому;

- системності – визначення сукупності показників, що є достатніми для виявлення стану та тенденцій грошових потоків;

- комплексності – врахування та визначення взаємодії факторів, які впливають на стратегічне управління грошовими потоками підприємства;

- логічності – застосування показників у послідовності, яка дозволяє поступово поглиблювати, конкретизувати та узагальнювати висновки про стан та перспективи грошових потоків підприємства;

- інтерпретованості результатів аналізу – критеріїв (нормативів, критичних меж) для швидкого і правильного розуміння результатів аналізу;

- ефективності – аналіз повинен здійснюватися з найменшими витратами часу, праці, коштів, але при цьому повною мірою задовольняти потреби управління.

Побудова інформаційного забезпечення управління грошовими потоками для підприємств страхової галузі реалізується шляхом визначення головних параметрів інформаційних показників:

- обліку і звітності, фінансово-майнового стану, тривалості операційного та фінансового циклів, інвестиційної привабливості тощо;

- макроекономічного та галузевого розвитку, конкуренції на ринку, практики розрахунків, інфляції, законодавства тощо.

Для підприємств страхової галузі необхідно враховувати не тільки дійсний фінансово-майновий потенціал, вимоги законодавства, специфіку регулювання ринку, а й динамізм світової економіки, інтеграційних процесів,

сучасних технологій, що потребує значного фінансування та формування відповідної структури грошового потоку.

В управлінні грошовими потоками інформаційні показники поділяються за часовим горизонтом (фактичні, планові, відхилення), ступенем точності (категоричні, умовно-точні, орієнтовані), методом розрахунку (абсолютні, відносні, інтегральні).

Також необхідно враховувати, що інформація не обмежена числовим виразом і показники інформаційного забезпечення управління грошовими потоками повинні включати: кількісні (фінансові, «жорсткі») та якісні (не фінансові, «м'які» – ті, які не можливо алгебраїчно оцінити: рівень задоволеності замовників, інформація нормативно-правового характеру, прогнози, очікування).

Розглянемо кожен їх складову (рис. 2.1):

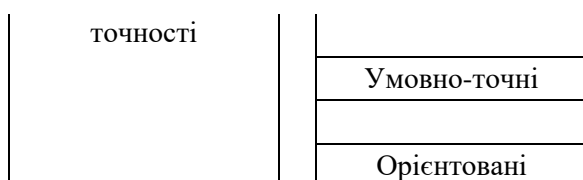

Рис. 2.1 Класифікація показників інформаційного забезпечення управління грошовими потоками підприємств страхової галузі

Джерело: Самостійна розробка автора

Внутрішні і зовнішні джерела інформації, які враховуються при управлінні грошовими потоками підприємств страхової галузі, відображають фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, що впливають на прийняття рішень, які прямо чи опосередковано призводять до зміни грошового потоку.

Передусім, для здійснення аналізу необхідно визначати його напрямки (рис. 2.2) та прийоми – методичну основу аналізу грошових потоків.

Рис. 2.2 Напрямки аналізу грошових потоків

Джерело: Самостійна розробка автора

Методологія аналізу грошових потоків – це сукупність методів і прийомів обробки економічної інформації для формування висновків про стан та ефективність управління грошовими потоками (рис. 2.3).

Методика аналізу грошових потоків підприємства включає дві групи методів: абстрактно-логічний (якісний) та аналітичний (кількісний) метод.

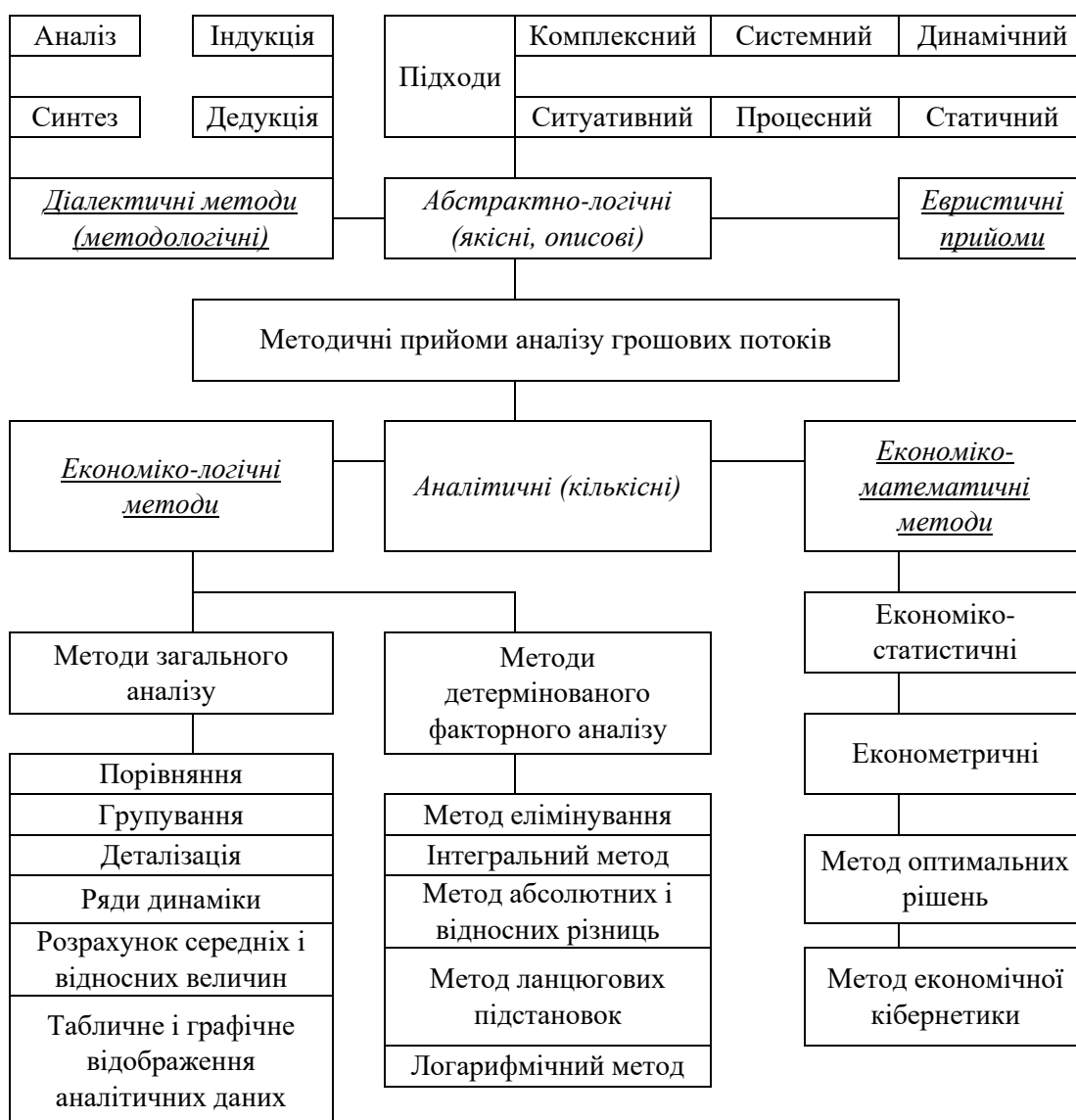

Рис. 2.3 Методичні прийоми аналізу грошових потоків підприємства страхової галузі

Джерело: Самостійна розробка автора

З метою впорядкування та систематизації аналітичної роботи розроблено і запропоновано організаційно-інформаційну модель комплексного аналізу грошових потоків підприємства, що включає вісім послідовних і взаємопов'язаних блоків (рис. 2.4).

Організаційно-інформаційна модель комплексного аналізу грошових потоків

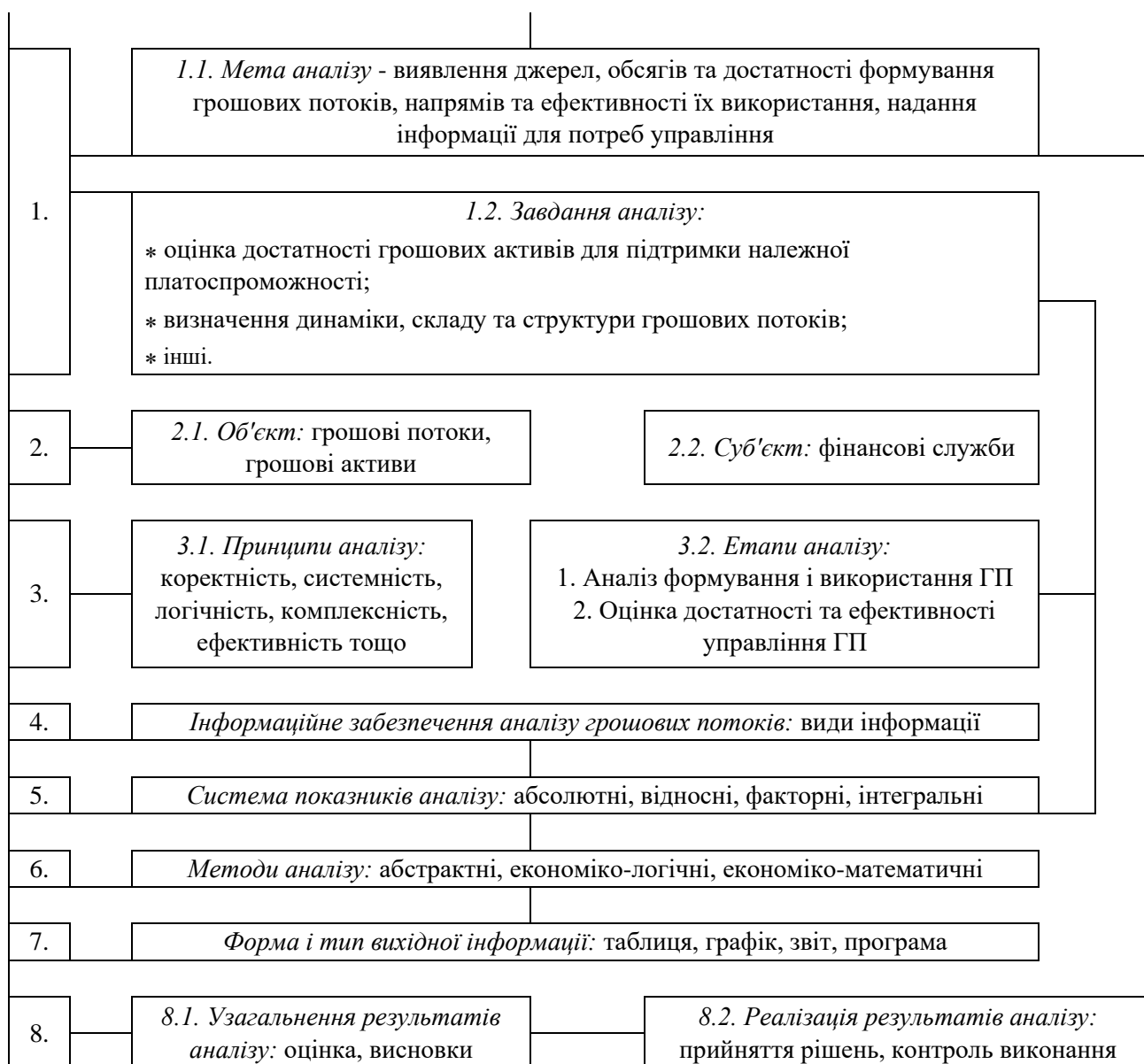

Рис. 2.4 Організаційно-інформаційна модель комплексного аналізу

Джерело: Самостійна розробка автора

Отже, метою аналізу та контролю грошових потоків підприємств страхової галузі є встановлення обсягів та достатності формування грошових потоків за видами та джерелами, напрямів правомірності та ефективності їх використання, рівня збалансованості та синхронності, виявлення особливостей та тенденцій грошових потоків для надання оцінки рівня управління ними та визначення заходів впливу і прийняття рішень.

2.3. Ефективні форми та методи організації аналізу та контролю в умовах використання сучасних комп'ютерних технологій

Скористаємось можливостями табличного процесору MS EXCEL для проведення аналізу грошових потоків прямим методом ПАТ «СК «Країна» у 2018-2020 роках. Використовуючи дані бухгалтерського обліку та форми № 3 «Звіт про рух грошових коштів» ПАТ «СК «Країна» за 2018-2020 роки, сформуємо аналітичний звіт про рух грошових коштів цього акціонерного товариства (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Аналітичний звіт про рух грошових коштів ПАТ «СК «Країна»

Показники	Надходження, тис. грн.			Витрачання, тис. грн.		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6	7
Операційна діяльність, разом	137289	150664	202941	117474	138071	203397
Надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	11	-	-	-	-	-
Надходження від страхових премій	133472	110612	183193	-	-	-
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	2	10	46	-	-	-
Надходження від операційної оренди	3	2	2	-	-	-
Інші надходження	3801	40040	19700	-	-	-
Витрачання на оплату товарів (робіт, послуг)	-	-	-	24451	19396	16647
Витрачання на оплату праці	-	-	-	7028	5588	7381
Витрачання на оплату відрахувань на соціальні заходи	-	-	-	3326	2710	3557
Витрачання на оплату зобов'язань з податків і зборів	-	-	-	7128	5255	5622
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	-	-	-	48116	85078	103325
Витрачання на оплату цільових внесків	-	-	-	407	-	-
Інші витрачання	-	-	-	27018	20044	66865

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7
Інвестиційна діяльність, разом	126408	48727	83940	145327	70836	99673
Надходження від реалізації фінансових інвестицій	124990	47084	79640	-	-	-
Надходження від отриманих відсотків	1418	1643	4300	-	-	-
Витрачання на придбання фінансових інвестицій	-	-	-	145327	70836	99673
Фінансова діяльність, разом	19628	24735	21792	22492	18433	514
Інші надходження	19628	24735	21792	-	-	-
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	-	-	-	-	-	2
Інші платежі	-	-	-	22492	18433	512

Джерело: Самостійна розробка автора

На основі даних аналітичного звіту про рух грошових коштів проаналізуємо динаміку обсягу і структури формування вхідного та вихідного грошових потоків діяльності базового підприємства. Це дасть змогу з'ясувати: який вид діяльності забезпечив найбільші надходження коштів (як в абсолютних, так і у відносних величинах) і для здійснення якого виду діяльності використовувалося найбільше коштів. Аналіз обсягу та структури формування вхідного грошового потоку представлено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз обсягу та структури вхідного грошового потоку ПАТ «СК «Країна» за
2018-2020 роки

Показники	Базовий період		Звітний період		Відхилення (+,-)	
	сума, тис. грн.	струк- тура, %	сума, тис. грн.	струк- тура, %	обсягу, тис. грн.	струк- тура, %
Порівняння 2020 р. з 2018 р.						
Надходження грошових коштів від операційної діяльності	137289	48,46	202941	65,75	+65652	+17,29
Надходження грошових коштів від інвестиційної діяльності	126408	44,61	83940	27,19	-42468	-17,42
Надходження грошових коштів від фінансової діяльності	19628	6,93	21792	7,06	+2164	+0,13
Разом надходження грошових коштів	283325	100	308673	100	+25348	0
Порівняння 2020 р. з 2019 р.						
Надходження грошових коштів від операційної діяльності	150664	67,22	202941	65,75	+52277	-1,47
Надходження грошових коштів від інвестиційної діяльності	48727	21,74	83940	27,19	+35213	+5,45
Надходження грошових коштів від фінансової діяльності	24735	11,04	21792	7,06	-2943	-3,98
Разом надходження грошових коштів	224126	100	308673	100	+84547	0

Джерело: Самостійна розробка автора

Як бачимо за даними таблиці 2.9, у 2020 році головним фактором формування вхідного грошового потоку була операційна діяльність (65,75 %). Така ситуація була і в минулих роках. Питома вага вхідного грошового потоку від інвестиційної діяльності зменшилася у 2020 році порівняно з 2018 роком (на 17,42 %) і зросла у порівнянні з 2019 роком (на 5,45 %). Найменшим джерелом формування вхідного грошового потоку у 2018-2020 роках була фінансова діяльність (відповідно 6,93 %, 11,04 % та 7,06 %).

Аналіз обсягу та структури формування вихідного грошового потоку представлено в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Аналіз обсягу та структури вихідного грошового потоку ПАТ «СК «Країна» у 2018-2020 роках

Показники	Базовий період		Звітний період		Відхилення (+,-)	
	сума, тис. грн.	струк- тура, %	сума, тис. грн.	струк- тура, %	обсягу, тис. грн.	струк- тура, %
Порівняння 2020 р. з 2018 р.						
Витрачання грошових коштів на операційну діяльність	117474	41,18	203397	67,00	+85923	+25,82
Витрачання грошових коштів на інвестиційну діяльність	145327	50,94	99673	32,83	-45654	-18,11
Витрачання грошових коштів на фінансову діяльність	22492	7,88	514	0,17	-21978	-7,71
Разом витрачання грошових коштів	285293	100	303584	100	+18291	0
Порівняння 2020 р. з 2019 р.						
Витрачання грошових коштів на операційну діяльність	138071	60,73	203397	67,00	+65326	+6,27
Витрачання грошових коштів на інвестиційну діяльність	70836	31,16	99673	32,83	+28837	+1,67
Витрачання грошових коштів на фінансову діяльність	18433	8,11	514	0,17	-17919	-7,94
Разом витрачання грошових коштів	227340	100	303584	100	+76244	0

Джерело: Самостійна розробка автора

За даними таблиці 2.10 можемо побачити, що у 2019-2020 роках основним джерелом формування вихідного грошового потоку є операційна діяльність (60,73 % і 67,00 %). У 2018 році цю місію виконує інвестиційна діяльність. Найменшим джерелом формування вихідного грошового потоку у 2018-2020 роках була фінансова діяльність (7,88 %, 8,11 % та 0,17 %).

Використовуючи дані аналітичного звіту про рух грошових коштів ПАТ «СК «Країна» за 2018-2020 роки, проаналізуємо вплив на зміну його

чистого потоку таких факторів, як зміна чистого потоку від окремих видів господарської діяльності: операційної, інвестиційної та фінансової. Вихідні дані та результати аналізу наведені в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Аналіз обсягу та структури чистого грошового потоку ПАТ «СК «Країна»

Показники	Базовий період		Звітний період		Відхилення (+,-)	
	сума, тис. грн.	струк- тура, %	сума, тис. грн.	струк- тура, %	обсягу, тис. грн.	струк- тура, %
Порівняння 2020 р. з 2018 р.						
Чистий грошовий потік від операційної діяльності	19815	-1006,86	-456	-8,96	-20271	997,90
Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності	-18919	961,33	-15733	-309,16	+3186	-1270,49
Чистий грошовий потік від фінансової діяльності	-2864	145,53	21278	418,12	+24142	272,59
Чистий грошовий потік підприємства	-1968	100	5089	100	+7057	0
Порівняння 2020 р. з 2019 р.						
Чистий грошовий потік від операційної діяльності	12593	-391,82	-456	-8,96	-13049	382,86
Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності	-22109	687,90	-15733	-309,16	+6376	-997,06
Чистий грошовий потік від фінансової діяльності	6302	-196,08	21278	418,12	+14976	614,20
Чистий грошовий потік підприємства	-3214	100	5089	100	+8303	0

Джерело: Самостійна розробка автора

Як видно з таблиці 2.11, чистий грошовий потік базового підприємства в звітному році (2020 рік) зріс, порівняно з попередніми періодами (2018 та 2019 роки), на 7057 тис.грн. та 8303 тис. грн.

Цьому, передусім, сприяла зміна чистого грошового потоку від фінансової діяльності (на 24142 тис. грн. та 14976 тис. грн.).

Динаміка вхідного грошового потоку базового підприємства представлена в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Динаміка вхідного грошового потоку ПАТ «СК «Країна»

Показники	Базовий період			Темп росту	
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	20/18	20/19
Надходження грошових коштів від операційної діяльності	137289	150664	202941	147,82	134,70
Надходження грошових коштів від інвестиційної діяльності	126408	48727	83940	66,40	172,27
Надходження грошових коштів від фінансової діяльності	19628	24735	21792	111,03	88,10
Разом надходження грошових коштів	283325	224126	308673	108,95	137,72

Джерело: Самостійна розробка автора

Як бачимо з таблиці 2.12, динаміка вхідного грошового потоку базового підприємства у 2018-2020 роках є як зростаючою, так і спадною. Надходження грошових коштів від операційної діяльності у 2020 році зросло на 47,82 % порівняно з 2018 роком та на 34,70 % порівняно з 2019 роком. Надходження грошових коштів від інвестиційної діяльності у 2020 році знизилася до 66,40 % порівняно з 2018 роком та зросло на 72,27 % порівняно з 2019 роком. Надходження грошових коштів від фінансової діяльності у 2020 році зросло на 11,03 % порівняно з 2018 роком та знизилася до 88,10 % порівняно з 2019 роком.

Загальне надходження грошових коштів у 2020 році зросло на 8,95 % порівняно з 2018 роком та 37,72 % у порівнянні з 2019 роком.

Динаміка вихідного грошового потоку базового підприємства представлена в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Динаміка вихідного грошового потоку ПАТ «СК «Країна»

Показники	Базовий період			Темп росту	
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	20/18	20/19
Витрачання грошових коштів на операційну діяльність	117474	138071	203397	173,14	147,31
Витрачання грошових коштів на інвестиційну діяльність	145327	70836	99673	68,59	140,71
Витрачання грошових коштів на фінансову діяльність	22492	18433	514	2,29	2,79
Разом витрачання грошових коштів	285293	227340	303584	106,41	133,54

Джерело: Самостійна розробка автора

Як бачимо з табл. 2.13, динаміка вихідного грошового потоку базового підприємства у 2018-2020 роках також є як зростаючою, так і спадною. Проведений аналіз засвідчує, що визначальними в формуванні чистого грошового потоку ПАТ «СК «Країна» є результати від фінансової діяльності, їх зростання у звітному періоді.

РОЗДІЛ 3

ОБЛІК ГРОШОВИХ ПОТОКІВ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СТРАХОВОЮ КОМПАНІЄЮ

3.1. Організація та методика фінансового обліку грошових потоків для автоматизованого управління інформаційними ресурсами

Організація обліку як окремий напрямок наукового вчення про облік у цілому сформувалася у 1960-х роках. За роки розвитку науки організацію обліку в наукових дослідженнях розглядали як об'єкт, процес, явище, складову організаційної функції управління, а також як виконання цілей, завдань та функції обліку, частіше за все бухгалтерського (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Визначення поняття «організація обліку» науковцями

Науковець	Визначення, джерело
Ф.Ф. Бутинець, О.В. Олійник, М.М. Шигун, С.М. Шулєпова	Організація бухгалтерського обліку – це цілеспрямована діяльність керівників підприємства зі створення, постійного впорядкування та удосконалення системи бухгалтерського обліку з метою забезпечення інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів [35, с. 40]
А.М. Кузьмінський, В.В. Сопко	Організація бухгалтерського обліку та аналізу в широкому сенсі характеризується як приведення у певний порядок усіх вузлів їх системи [25, с. 5]
І.С. Кумок	Організація бухгалтерського обліку – система умов і елементів облікового процесу, що включає первинний облік і документування операцій, план рахунків бухгалтерського обліку, форми організації обліково-обчислювальних робіт, обсяг та зміст звітності [26, с. 15]
В.В. Сопко, В.П. Завгородній	Організація бухгалтерського обліку є системою методів, способів та засобів, які забезпечують оптимальне його функціонування та подальший розвиток [47, с. 4]
В.С. Лень	Організація бухгалтерського обліку – це сукупність дій зі створення цілісної системи бухгалтерського обліку, підтримання і підвищення її організованості, функціонування якої спрямоване на забезпечення інформаційних потреб користувачів облікової інформації, включаючи вибір форм організації та формування матеріального й інформаційного забезпечення облікового процесу [29, с. 6]
М.В. Кужельний, С.О. Левицька	Організація бухгалтерського обліку – раціональна система відображення операцій і результатів діяльності з урахуванням економіко-організаційних особливостей підприємства, результати впровадження якої гарантують достовірність інформації, їх повноцінність для прийняття оперативних та стратегічних рішень [24, с. 17]
М.С. Пушкар	Організація фінансового обліку передбачає вирішення таких принципово важливих питань, як розробка концепції облікової політики підприємства; межі застосування фінансового обліку. Від вирішення цих питань залежить структура обліку, врахування запитів управлінської системи і функціонування інформаційної системи підприємства [42, с. 138]

Джерело: Самостійна розробка автора

При організації обліку ПАТ «СК «Країна» приділили значну увагу організації облікової політики.

Формування облікової політики базового підприємства здійснювалося самостійно, переважно, головним бухгалтером за погодженням із Правлінням та його голови. ПАТ «СК «Країна» вибрало журнально-ордерну форму ведення бухгалтерського обліку з елементами комп'ютерної обробки документів з використанням комп'ютерної програми бухгалтерського обліку «Універсал» та комп'ютерної програми по обліку заробітної плати «ІС ПРО» з дотриманням принципів, встановлених законодавством.

Облікова політика ПАТ «СК «Країна» висвітлюється в Наказі про облікову політику.

До елементів облікової політики належать:

1. Загальні положення.
2. Методологія.
3. Технологія.
4. Організація.

Щодо обліку грошових коштів, то в Наказі ПАТ «СК «Країна» вказано наступне, що облік безготівкових грошових коштів ведеться на рахунку 31 «Рахунки в банках», готівкових на рахунку 30 «Каса».

Але рахунок 30 з 2018 року має назву «Готівка» [37], тому у Наказі про облікову, як бачимо, є неточності.

Крім цього, наказом «Про організацію обліку і облікову політику ПАТ «Страхова компанія «Країна» встановлені терміни проведення інвентаризації грошових коштів, а саме:

- бланків суворої звітності (страхових полісів) – щомісячно;
- інші бланків суворої звітності – щорічно станом на 1 листопада поточного року;
- грошових коштів на розрахункових та депозитних рахунках – щорічно станом на 31 грудня поточного року;

- грошових коштів в касі – щомісячно;
- розрахунків з постачальниками і покупцями (замовниками) – щорічно станом на 1 жовтня поточного року.

Для здійснення інвентаризації і прийняття рішення про її результати створюються постійно діючі інвентаризаційні комісії та інвентаризаційні робочі групи, склад яких визначається Наказом по СК «Країна».

Для виконання вказаних завдань на підприємстві розробили Організаційну структуру бухгалтерії, в якій вказано, що робота по кожному виду розрахунків покладена на певних осіб:

- бухгалтери, що відповідають за готівкові операції. Всі готівкові операції страхової компанії проходять через касу підприємства;
- бухгалтери, що відповідають за безготівкові операції;
- бухгалтери, що відповідають за виручку від фінансових інвестицій;
- інші.

Для каси на підприємстві виділено окреме приміщення. Відповідальність за основні засоби в касі, доставку і охорону коштів несе керівник підприємства. Функції щодо видачі-приймання готівки покладено на касира – матеріально відповідальна особу, призначену Наказом Голови Правління. Якщо касира немає на роботі (у зв'язку з хворобою тощо) цінності, що перебувають у нього під звітом, перераховуються іншим касиром, якому вони передаються, у присутності Голови Правління та головного бухгалтера або у присутності комісії, яку з цією метою призначає Голова правління страхової компанії. За результатами перерахування цінностей і передачі їх касиру складається акт за підписами осіб, що були при цьому присутні.

Базове підприємство може мати у касі готівку тільки в межах встановленого ліміту залишку.

Основним нормативним документом, що регулює питання встановлення ліміту залишку готівки у касі підприємства, є Положення № 637. Згідно з цим

документом, підприємство може тримати у позаробочий час у своїй касі готівкову виручку в межах, що не перевищують установлений ліміт каси.

На базовому підприємстві відповідно до «Положення про ведення касових операцій» [40] ліміт залишку готівки в касі розраховується самостійно на підставі розрахунку встановленого ліміту залишку готівки у касі. Він становить 4 000 грн.

Підставою для відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій з обліку грошових розрахунків є первинні документи, що фіксують факти здійснення господарських операцій.

Ведеться подвійний запис.

Працівники бухгалтерії проставляють на первинних документах, що відображаються в обліку, відмітку про їх обробку у вигляді дати та підпису. Працівники бухгалтерії розпорядженням головного бухгалтера, відповідальні за ведення облікових реєстрів за напрямками обліку, зобов'язані забезпечувати відповідність внесеної інформації до облікової системи «Універсал» первинним документам.

Внесення, зміна, видалення інформації в системі реєструється в електронному вигляді та зберігається постійно.

Дані для журналів ордерів та інших облікових записів і додаткових довідок відображаються в головній книзі підприємства (оборотно-сальдової відомості), яка є основою для складання балансу підприємства. Основна книга виходить раз на рік.

Операції з руху коштів і розрахунки здійснюються за документами, типові внутрішньовідомчі форми яких затверджуються Міністерством статистики України, Національним банком України та Міністерством фінансів України та застосовуються без змін до всіх підприємства незалежно від підпорядкованості їх підрозділів і форми власності [43].

В цілому модель бухгалтерського обліку щодо грошових коштів показує рис. 3.1, де наведений перелік первинних документів, облікових реєстрів та фінансових звітів, що використовуються базовим підприємством

ПАТ «Страхова компанія «Країна» для ведення обліку грошових розрахунків.

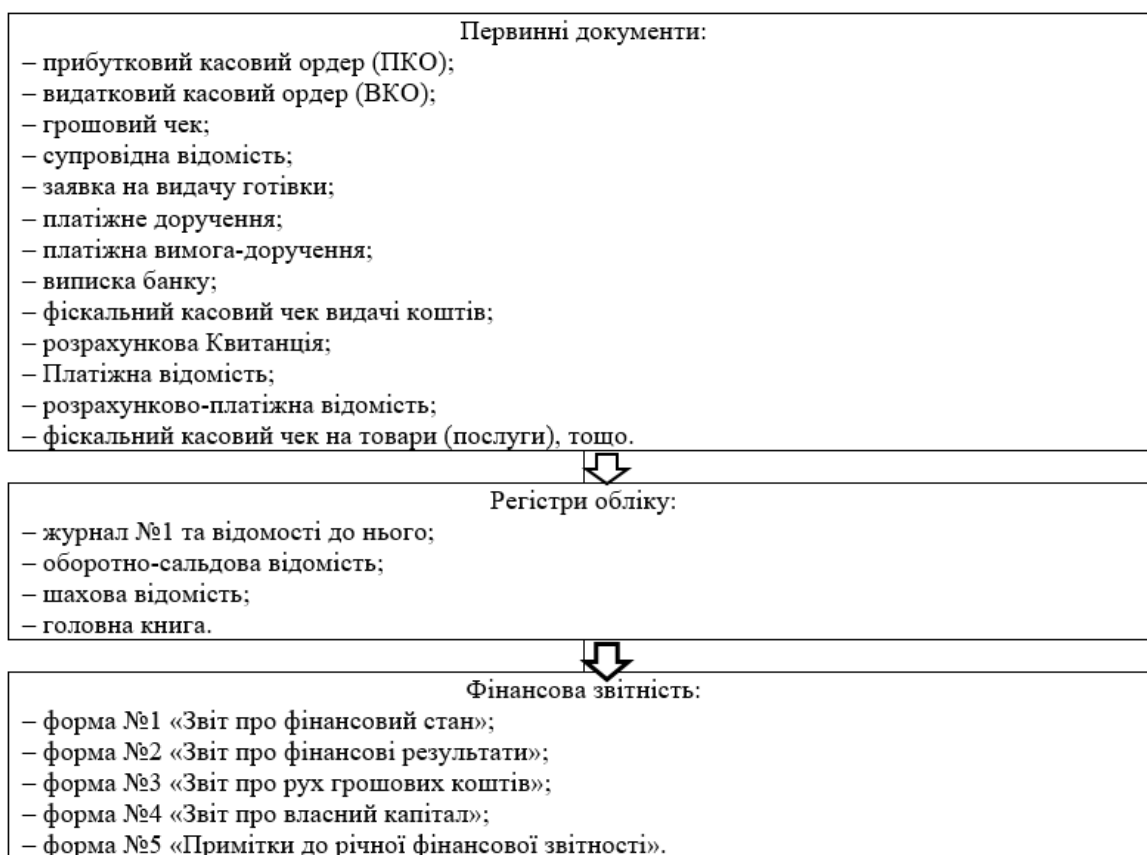

Рис. 3.1. Відображення в системі бухгалтерського обліку інформації про грошові кошти

Джерело: Самостійна розробка автора

Порядок ведення бухгалтерського обліку в операціях з готівкою на рахунках представлено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Облік касових операцій

Первинний документ	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
Надходження в касу підприємства			
Корінець чеку, прибутковий касовий ордер	Отримані по чеку грошові кошти на виплату авансу по відрядженню працівника	301, 302	311, 312
Корінець чеку, прибутковий касовий ордер	Отримані по чеку грошові кошти на господарські потреби, на виплату відпускних	301	311
Прибутковий касовий ордер	Повернений підзвітною особою залишок невитрачених сум, виданих на господарські потреби	301, 302	372
Прибутковий касовий ордер	Отримані по чеку грошові кошти з поточного рахунку підприємства на виплату заробітної плати	301	311
Виплати з каси підприємства			
Видатковий касовий ордер	Видані працівнику грошові кошти під звіт на господарські потреби	372	301
Видатковий касовий ордер	Виплачено відпускні	661	301
Видатковий касовий ордер	Виплачена сума орендної плати	685	301
Видатковий касовий ордер	Видані кошти під звіт на господарські потреби	372	301
Платіжна відомість, Видатковий касовий ордер	Виплачена заробітна плата працівникам підприємства	661	301

Джерело: Самостійна розробка автора

Всі видаткові та прибуткові касові ордери заносяться в журнал реєстрації касових ордерів.

Для відображення оборотів за кредитом рахунків 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти», у тому числі, для відображення операцій, здійснених у іноземній валюті, використовується журнал 1. У відомостях до Журналу 1 відображаються обороти за дебетом рахунків 30 (відомість 1.1), 31 (відомість 1.2), 33 (відомість 1.3).

Для зберігання тимчасово вільних коштів та розрахунків страхова компанія відкрила у банку АТ «ІМЕКСБАНК» поточний рахунок.

Надходження та витрачання коштів з поточного рахунку здійснюється за чеками та платіжними дорученнями, які підписані керівником та головним бухгалтером.

Облік наявності та руху безготівкових грошових коштів ведеться на рахунку 31 «Рахунки в банках».

При журнально-ордерній формі обліку обороти по кредиту та дебету рахунка 311 відображають у журналі-ордері № 2. Підсумкові дані журналу-ордеру № 2 і розшифровки дебету рахунку 311 записуються в головну книгу.

Слід відмітити, що на ПАТ «СК «Країна» для оперативного ведення своїх рахунків у банку та обміну технологічною інформацією застосовують програмно-технічний комплекс «Клієнт – банк», який дає змогу здійснити:

- Постійний захист від модифікації електронних документів клієнта з моменту їх електронної генерації до моменту їх обробки

  - оператор банківської установи;

- передати його до банку по каналах зв'язку в зашифрованому вигляді з використанням затверджених засобів захисту;

- отримання повної інформації від банку про стан рахунку клієнта (виписки з рахунку, поточні операційні залишки на рахунку та іншу інформацію, надану банком);

- ведення баз даних розрахункових документів, які були оброблені за системою «клієнт-банк», і стану рахунку клієнта за інформацією, наданою банківською організацією протягом дня.

Отже, з викладеного вище, можна стверджувати, що облік грошових коштів на базовому підприємстві ведеться із незначними відхиленнями чинного законодавства (назва рахунка 30).

3.2. Фактографічна інформація в системі грошових потоків та фінансова звітність

Фактографічна інформація – це описання фактів життя фірми, згрупованих за певними системоутворюючими ознаками. До неї відноситься обліково-економічна і статистична інформація про діяльність підприємства, об'єднань, галузі, народного господарства в цілому. Попередньо її групують у системі господарського обліку методи бухгалтерського обліку, які базуються на суцільному і безперервному документальному оформленні господарських операцій і операцій, та оцінці їх за вартісним виразом і відображенні в системі рахунків і бухгалтерських регістрів за допомогою подвійного запису, підведення підсумків балансу. складання звітності та калькулювання продуктів праці (продукції, робіт, послуг). Метод бухгалтерського обліку дозволяє не тільки фіксувати факти господарської діяльності та встановлювати фактичну інформацію, а й впливає на вдосконалення цієї діяльності через систему управління.

Фактографічна інформація служить основою для досліджень фінансово-господарського контролю з питань господарської діяльності підприємств, та надання кредитів, інвестиційних вкладень, виконання народногосподарських програм та ін. На ній ґрунтуються докази фактів господарського життя.

Широке впровадження комп'ютерної техніки та автоматизації функцій управління на основі бухгалтерської інформації у сьогоденні.

Вибір даних – є вибором показників, що характеризують об'єкти автоматизованого обліку, відповідні завданням на проведення даного виду обліку.

Для складання першого розділу Звіту «Рух коштів в результаті операційної діяльності», за прямим методом, ПАТ «СК «Країна» використовує підсумкову інформацію, відображену у журналі 1 та відомостях 1.1, 1.2 за рахунками № 30 «Готівка» й № 31 «Рахунки в банках» відповідно. Водночас, для достовірного групування операцій за видами

діяльності здійснюють додаткову вибірку аналітичних даних про розрахункові операції (журнал 3 та відомості аналітичного обліку до нього).

Часткова інформація, яка відображається у I розділі Звіту, складеного на основі прямого методу на базовому підприємстві, подана у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Аналіз статей I розділу «Звіту про рух грошових коштів», складеного за прямим методом (фрагмент)

Стаття	Код рядка	Кореспонденція рахунків, субрахунків
<i>Рух коштів у результаті операційної діяльності</i>		
Надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	Дт рах. № 30, 31 - Кт рах. № 36
Надходження від страхових премій	3050	Дт рах. №31 - Кт субрах. № 36
-----	-----	-----
Інші надходження	3095	Дт рах. № 30, 31 - Кт рах. № 18, 37, 86, 88, 89, субрах. № 711
Витрачання на оплату товарів, робіт, послуг	3100	Дт рах. № 83 - Кт рах. № 30, 31
Витрачання на оплату праці	3105	Дт рах. № 66 - Кт рах. № 30, 31
Витрачання на оплату відрахувань на соціальні заходи	3110	Дт субрах. № 651 - Кт рах. № 31
-----	-----	-----
Інші витрачання	3190	Дт рах. № 39, 68, субрах. № 942 - Кт рах. № 30, 31

Джерело: Самостійна розробка автора

Дані про рух коштів під час фінансово-інвестиційної діяльності ПАТ «СК «Країна» також визначаються шляхом вибірки його видаткових і доходних даних шляхом безпосереднього перерахування рахунків у касу.

У статті «Вплив зміни валютного курсу на сальдо бюджету» відображається сума збільшення або зменшення залишку грошей (в утриманні) в результаті обміну іноземної валюти під час зміни курсу протягом звітного періоду.

У рядку «Залишок коштів на кінець року» наводять різницю між сумою грошових надходжень і витрат. Ця сума складає у 2018 – 58946 тис. грн., 2019 – 58302 тис. грн. та 66871 тис. грн. у 2020 році.

3.3. Удосконалення організації обліку та контролю для ефективного управління грошовими потоками страхової компанії

Політика господарювання підприємства – це сукупність послідовних, взаємоузгоджених дій власників (керівників) підприємства з вибору та обґрунтування загальних, незалежних від часу орієнтирів, які визначають напрями економічної діяльності підприємства, з метою реалізації стратегічної мети та соціальної місії функціонування підприємства та задоволення потреб власника. Регламентація порядку облікового відображення діяльності підприємства визначається обліковою політикою. Проте сьогодні облікова політика орієнтується переважно на складання та подання фінансової звітності, ніж на прийняття рішень в різних сферах господарської діяльності. У сфері її інтересів не знаходяться, такі питання, як оцінка альтернативних можливостей використання форм міжнародних розрахунків в діяльності підприємства, відповідальність осіб за даний вид операцій, аналіз та контроль за вчасним погашенням зобов'язань за акредитивною формою розрахунків, та інші. Необхідність розробки розрахункової політики підтверджується даними про наявність значного обсягу простроченої заборгованості. Доведена необхідність розробки політики суб'єкта господарювання, яка інтегрувала б у собі напрями здійснення розрахункової, облікової, договірної, податкової, дивідендної та інших політик, що здійснюються на підприємстві.

Важливою умовою для проведення безготівкових грошових розрахунків є наявність коштів рахунку у банку в платника та отримувача:

- платіжне доручення;
- розрахунковий чек;
- платіжна вимога-доручення;

- акредитив;
- платіжна вимога.

Вирішити проблеми, пов'язані з організацією безготівкових грошових розрахунків на підприємствах України, можна за допомогою шляхів удосконалення безготівкових розрахунків [34].

Одним із найважливіших шляхів вдосконалення організації грошових розрахунків є створення Єдиної національної системи банківських карток. Хоча електронні розрахунки за допомогою банківських карток вже і застосовуються в країні, але не повною мірою. Така система повинна сприяти збільшенню обсягів безготівкових грошових коштів і акумулюванню фінансових ресурсів по всій території України.

Отже, проблеми та недоліки обліку безготівкових грошових розрахунків на підприємствах України є досить актуальним питанням, тому що саме достовірність інформації і оперативність обліку впливає на фінансову діяльність підприємства в загалі. Саме тому існує необхідність розробки методики дослідження безготівкових грошових розрахунків та підвищення наукової обґрунтованості.

Використання на підприємствах в комплексі всіх запропонованих заходів щодо шляхів удосконалення організації безготівкових грошових розрахунків на підприємстві дасть можливість перевести всі розрахунки підприємства у безготівкову форму. Велика кількість підходів свідчить про розвиток безготівкових грошових розрахунків в Україні.

До основних відмінностей безготівкової системи розрахунків можна віднести:

- вимоги до організації безготівкових розрахунків;
- принципи організації;
- розрахункові документи;
- форми розрахунків;
- новітній механізм контролю за даними розрахунками.

Оскільки безготівкові розрахунки мають важливе значення у здійсненні економічного обороту, то все це сприятиме удосконаленню грошових розрахунків і в страховій галузі.

Автоматизація бухгалтерського обліку призвела до зменшення кількості помилок при заповненні документації підприємств, однак з появою автоматизованих систем спостерігається поява нових типових помилок у бухгалтерському обліку.

Порівняймо чотири найпоширеніші в Україні автоматизовані системи бухгалтерського обліку (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Автоматизовані системи бухгалтерського обліку

Критерії порівняння	ІС: Бухгалтерія 8.2	ІС ПРО	Універсал	Парус
1. Наявність типових банківських і касових операцій	+	+	+	+
2. Самостійне налаштування типових банківських і касових операцій	+	+	+	+
3. Найменування рахунків / субрахунків у цифровому і літерному поданні	+	+	+	+
4. Введення касових і банківських операцій вручну	+	+	+	+
5. Можливість фільтрації журналу проведень	+	+	+	+
6. Наявність типових документів	+	+	+	+
7. Набір стандартної звітності	+	+	+	+
8. Можливість створення нових стандартних звітів	+	+	+	-
9. Можливість створення нових довільних звітів	+	+	+	-
10. Можливість зміни документів	+	+	+	+
11. Забезпечення електронного документообігу з державними органами в частині розрахунково-платіжних документів і звітності	-	-	-	+

Необхідним є визначення недоліків автоматизованих систем управління бухгалтерським обліком і виявлення типових помилок, а особливо при роботі

з касовими та банківськими операціями, помилки в яких можуть спричинити перекручування дійсної інформації і вплинути на відплив коштів як навмисно, так і випадково.

З метою підвищення якості облікової інформації та зниження рівня помилок при відображенні касових і банківських операцій в комп'ютеризованому середовищі запропоновано модель контролю вхідної інформації та перевірки на достовірність і несуперечність (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Модель контролю грошових операцій у комп'ютерному середовищі

Найменування елемента	Предмет контролю	Коментар
1	2	3
Відсутність не проведених касових документів	Перевіряється відсутність непроведених прибуткових і видаткових касових ордерів, за винятком зазначених на видалення	Касові операції за касовими документами оформляються в два етапи. На першому етапі заповнюється бланк документації для оформлення касового ордера та виведення його на паперовий носій. При цьому створені документи зберігаються в репозитарії в неопублікованому вигляді. І лише після того, як касова операція фактично проведена, документ складається, а операція з внесення готівки в касу та видачі її з каси відображається в бухгалтерському обліку.
Відсутність негативних залишків у касі і в банку	Перевіряють залишок на рахунках 30 «Готівка» і 31 «Рахунки в банках». Сальдо рахунку не повинно бути негативним	Негативний залишок на рахунку 30 «Готівка» є можливим, якщо організація оформляє касові операції несвоєчасно. Негативний залишок на рахунку 31 «Рахунки в банках» вказує на використання підприємством овердрафту
Дотримання ліміту залишку грошей у касі	Перевіряють перевищення залишку на рахунку 30 «Готівка» на кінець кожного дня, у якому мало місце рух на рахунку, на ліміт залишку, зазначеного у формі обробки	При повідомленні про перевищення ліміту слід урахувати, що понад встановлених лімітів підприємства мають право зберігати у своїх касах готівку лише для оплати праці, виплати допомоги із соціального страхування тощо

Відповідність сум у банківських витягах	Перевіряють банківські витяги	Установлюють відповідність суми в банківських витягах із сумами, що вказані у прикладених до них первинних документах
---	-------------------------------	---

Отже визначено, що:

1. Комп'ютеризовані інформаційні системи ведення бухгалтерського обліку стали невід'ємною складовою системи бухгалтерського обліку на підприємстві.

Ключову роль автоматизації обліку відіграє зменшення помилок при веденні бухгалтерського обліку та підвищення продуктивності праці бухгалтерів.

2. При веденні операцій з грошовими коштами у комп'ютерній системі виникає низка помилок, спричинених людським фактором. Бухгалтери можуть допустити як випадкові помилки, що спричинені опискою, пропуском, неправильним введенням даних в автоматизовану систему, неправильним відображенням касових чи банківських операцій, так і навмисні – викривлення в бухгалтерському обліку, що зроблені навмисно, часто для власної вигоди бухгалтера чи касира.

Переважну більшість помилок роблять саме при обліку касових операцій, навмисні в тому числі, що пов'язано з легкістю присвоєння готівкових коштів

касиром і наданні при цьому викривленої інформації.

3. Безпомилковий облік касових і банківських операцій вимагає правильності оформлення основних документів (касових ордерів, виписок з банку), правильного введення облікових операцій в інформаційні системи та забезпечення їх безперебійної роботи. Особливу увагу слід приділяти перевірці та контролю вхідних даних.

Використання комп'ютерних систем обліку на підприємстві прискорює процес аналізу, контролю і прийняття ефективних управлінських рішень щодо конкретного елементу обліку і зменшує кількість помилок.

ВИСНОВКИ

Дослідивши економічну сутність грошових розрахунків у процесі грошового обігу та їх роль і місце в системі управління підприємством, можемо стверджувати, що розрахунки є дуже важливими в–житті будь-якого підприємства.

Розрахунки регулюють розподіл і перерозподіл суспільних продуктів, перехід їх із товарної форми в грошову і навпаки. Розрахунок базується на економічній основі обігу даних у процесі виробництва і є публічним підтвердженням того, що вироблена продукція задовольняє потреби споживачів.

Грошові розрахунки - це сукупність розрахунків господарської одиниці за продану продукцію, виконану роботу, надані послуги та операції, не пов'язані з реалізацією продукції.

Метою аналізу та контролю грошових потоків підприємств страхової галузі є встановлення обсягів та достатності формування грошових потоків по різних видах та джерел, напрямів правомірності використання, рівня збалансованості та синхронності, виявлення особливостей та тенденцій грошових потоків для надання оцінки рівня управління ними та визначення заходів впливу і прийняття рішень.

Провівши аналіз основних економічних показників діяльності ПАТ «СК «Країна», можемо стверджувати, що підприємство має високий рівень платоспроможності у всіх трьох аспектах, оскільки всі показники (коефіцієнт покриття, коефіцієнти швидкої та абсолютної ліквідності) більше нормативного значення (1).

У 2018 – 2019 роках показники рентабельності мали позитивні значення, які свідчать, що підприємство ефективно вело поточну діяльність. У 2020 році позитивне значення було лише у показника рентабельності продажу, показники рентабельності активів та власного капіталу набули

від'ємних значень, що в цілому свідчить про погіршення результатів діяльності та її меншу ефективність.

Структура активів ПАТ «СК «Країна» за 2018 – 2020 роки відповідала структурі підприємства страхової галузі, оскільки частка оборотних активів перевищує частку необоротних. Структура пасивів ПАТ «СК «Країна» за 2018 – 2020 роки є стабільною протягом трьох років, оскільки власний капітал підприємства повністю покриває вартість необоротних активів. Це свідчить про високу фінансову стійкість підприємства.

Структура доходів ПАТ «СК «Країна» за 2018 – 2020 роки відповідала типовій структурі доходів спеціалізованого підприємства, оскільки переважна частка доходів (62,17 %, 47,32 % та 52,68 %) отримана від реалізації продукції. Решта доходів мають невелику питому вагу. В цілому структура доходів стабільна і вказує на зосередженість підприємства на своїй основній діяльності.

Структура витрат ПАТ «СК «Країна» за 2018 – 2020 роки не відповідає характеристиці підприємства як спеціалізованого, оскільки питома вага витрат, пов'язаних із основною діяльністю, була незначною (11,78 %, 10,35 % та 12,70 %). Основна частина витрат припадала на інші витрати та чисті понесені збитки за страховими виплатами.

Щодо фінансових результатів ПАТ «СК «Країна», то в 2018 – 2019 роках вони були як на високому рівні, що в поєднанні призвели до прибутку. Організація обліку як окремий напрямок наукового вчення про облік у цілому сформувалася у 1960-х роках. За роки розвитку науки організацію обліку в наукових дослідженнях розглядали як об'єкт, процес, явище, складову організаційної функції управління, а також як виконання цілей, завдань та функції обліку, частіше за все бухгалтерського.

Фактографічна інформація для цілей обліку і аналізу, служить основою для досліджень фінансово-господарського контролю з питань господарської діяльності фірм, надання кредитів, інвестиційних вкладень, виконання

народногосподарських програм та ін. На ній ґрунтуються докази здійснених господарських операцій і процесів.

Дослідженню фактографічної інформації підпорядкована основна мета процесу автоматизованого обліку – виявлення та усунення проблем в господарській діяльності фірм.

Загальне впровадження комп'ютерної техніки та автоматизації функцій управління на основі бухгалтерської інформації у сьогоденні створює базис для обліку в автоматизованому вигляді.

Щоб оцінити ситуацію на підприємстві щодо грошових розрахунків в цілому потрібно звернутися до фінансової звітності.

Проблеми та недоліки обліку безготівкових грошових розрахунків на підприємствах України є досить актуальним питанням, тому що саме достовірність інформації і оперативність обліку впливає на фінансову діяльність підприємства в цілому. Саме тому існує необхідність розробки методики дослідження безготівкових грошових розрахунків та підвищення наукової обґрунтованості. Все це разом з більш широким запровадженням спеціалізованих програмних продуктів сприятиме удосконаленню грошових розрахунків і в страховій галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: Навч. посібник для самост. вивч. Київ: Знання-Прес, 2017. 299 с.
2. Арначій В.І Облікова політика підприємств в Україні: теорія і практика: дис. канд. екон. наук: 08.06.04. Житомир, 2018. 282с.
3. Бандурка О.М. Фінансова діяльність підприємства: Підручник / 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Либідь, 2017. 384.
4. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / М.Т. Білуха Київ: Каравела, 2009. 692 с.
5. Білуха Н.Т. Аудит: Підручник / Н.Т. Білуха. Київ: «Знання», 2019. 376 с.
6. Бланк И.А. Управление денежными потоками / И.А. Бланк. Изд. 2-е, перераб. и доп. Киев: Ника-Центр, 2017. 752 с.
7. Бутинець Т.А. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. для студ. вузів / Т.А. Бутинець, Л.В. Чижевська, С.Л. Береза. Житомир: ЖІТІ, 2016. 672 с.
8. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підруч. для студ. спец. «Облік і аудит» ВНЗ / Ф.Ф. Бутинець. 8-е вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2019. 912 с.
9. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник. 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир: ЖІТІ, 2011. 643 с.
10. Бутко А.Д. Теорія економічного аналізу: Підручник Київ: КНТЕУ, 2019. 411 с.
11. Верига Ю.А. Бухгалтерська фінансова звітність підприємства: Навч. посібник. 2-е вид., перероб. і допов. Київ: ВД «Комп'ютерпрес», 2018. 472 с.
12. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: Навч. практ. посібник. Д.: ТОВ «Баланс Клуб», 2019. 832с.
13. Голубнича Г.П. Економічний аналіз: Навч. посібник / Г.П. Голубнича. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2016. 309 с.

14. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

15. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник / Під ред. М.В. Кужельного. К.: А.С.К., 2017. 174 с.

16. Данілов О.Д. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях: навч. посібник / О.Д. Данілов, Т.В. Паєнтко. Київ: КНТ, 2009. 272 с.

17. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

18. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

19. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахунково-касових операцій у торгівлі, громадському харчуванні та послуг» від 06.07.1995 № 265/95-ВР [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

20. Закон України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» від 05.04.2001 р. № 2346-III [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

21. Захарченко В.І. Економічний аналіз процесів ринкової трансформації багатостадійних промислово територіальних систем / В.І. Захарченко // Актуальні проблеми економіки. 2004. № 6. 198 с.

22. Кірейцев Г.Г. Фінанси підприємств: Навч. посібник, курс лекцій / Г.Г. Кірейцев Київ: ЦУЛ, 2016. 268 с.

23. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент : Навч. посібник / Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2018. 485 с.

24. Кужельний М.В. Організація обліку: Підручник / М.В. Кужельний, С.О. Левицька, Київ: Центр учбової літератури, 2016. 352 с.

25. Кузьмінський А.М. Організація бухгалтерського обліку і аналізу господарської діяльності: Підручник / А.М. Кузьмінський, В.В. Сопко. Київ: Вища шк., головне видавництво, 2011. 256 с.
26. Кумок И.С. Настольная книга бухгалтера-профессионала / И.С. Кумок. Москва: Московское финансовое объединение, 2010. 304 с.
27. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: Монографія. Київ: КНЕУ, 2011. 282 с.
28. Лень В.С. Звітність підприємства: Підручник / В.С. Лень, В.В. Гливенко. Київ: Каравела, 2010. 672 с.
29. Лень В.С. Організація бухгалтерського обліку. Навчальний посібник / В.С. Лень. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 696 с.
30. Лігоненко Л.О. Управління грошовими потоками: Навч. посібник / Л.О. Лігоненко, Г.В. Ситник. Київ: КНТЕУ, 2019. 254 с.
31. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності : затв. наказом Міністерства фінансів України від 22 грудня 2008 р. № 1524 // Фінансова звітність: від стандартів до практики. Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. 2017. Вип. 1.
32. Нападівська Л.В. Управлінський облік: Навч посібник / Л.В. Нападівська. Київ: КНТЕУ, 2020. 658с.
33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2017 № 73 (в редакції від 14.03.2017 р.) [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
34. Облік безготівкових розрахунків [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B5%>
35. Олійник О.В. Організація бухгалтерського обліку: Навчальний посібник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / О.В. Олійник, Ф.Ф. Бутинець, М.М. Шигун, С.М. Шулепова; 4-те вид., доп. і перероб. Житомир: ЖІТІ, 2016. 576 с.

36. Панкевич Л.В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: Підручник / Л.В. Панкевич Львів: Аверс, 2016. 316 с.

37. План рахунків бухгалтерського обліку від 31.12.2017 № 1203 [Електронний ресурс]: Міністерство фінансів України. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14>

38. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

39. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник / А.М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 2018. 460 с.

40. Положення про ведення касових операцій від 15.12.2004 № 637 [Електронний ресурс]: Міністерство фінансів України. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0040-05>

41. Постанова НБУ «Про встановлення граничної суми готівкового розрахунку» 06.06.2017 № 210 (в редакції від 04.01.2017 р.) [Електронний ресурс]: Національний Банк України. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1109-13>

42. Пушкар М.С. Облікова політика і звітність. Навч. посібник / М.С. Пушкар. Тернопіль: Карт-бланш, 2017. 141 с.

43. Резнікова В.В. Перспективи гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні [Електронний ресурс] / В.В. Резнікова, О.С. Орлова // Журнал Адміністративне право і процес - ISSN - 2227-796X. 2019. Режим доступу до ресурсу: <http://applaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/1-11-2019/item/435-rieznikova-v-v-orlova-o-s>.

44. Савич В.І. Бухгалтерський облік: Навч. посібник / Під. ред. В.І. Савича. Київ: ЦУЛ, 2010. 272 с.

45. Слав'юк Р.А. Звітність підприємств : Підручник / Р.А. Слав'юк, В.В. Гливенко, М.П. Бочок, Л.П. Іванов. Київ: Знання Прес, 2018. 474 с. (Вища освіта ХХІ століття).

46. Соколова Г.Н. Информационные технологии экономического

анализа: Учебник / Г.Н. Соколова. Москва: «Экзамен», 2018. 320 с.

47. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник / В.В. Сопко, В.П. Завгородній. Київ: КНЕУ, 2018. 412 с.

48. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський облік на підприємствах України з різними формами власності: навч. посібник. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: А.С.К., 2017. 784 с.

49. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

50. Чабанюк О.М. Фінансова звітність та її місце у прийнятті управлінських рішень / О.М. Чабанюк, Н.Р. Бернацька, Н.В. Мазур // Materialy VII Mezinarodni vedecko prakticka konference «Moderni vymozenosti vedy» 2016. Dil 4. Ekonomicke vedy: Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o 112 s. S. 69-71.

51. Черниш С.С. Економічний аналіз: Навч. посібник / С.С. Черниш. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 312 с.

52. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник . Київ, 2009. С. 63.

53. Шквір В.Д. Інформаційні системи і технології в обліку: Навч. Посібник. Львів: «Львівська політехніка», 2017. 268 с.

54. Юрківська Л.Й. Можливості програмних продуктів комп'ютеризації економічного аналізу маркетингової діяльності підприємств. Міжнародний збірник наукових праць. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2010. Випуск 3 (18). С. 409-412.